

«Я давно хотів побувати там, де творив історію Іван Мазепа»

23 серпня на фестивалі «Viva Батурин» виступить гурт OT VINTA!, лідер якого Юрій Журавель свого часу написав і проілюстрував книжку про великого гетьмана
» стор. 7

Постріли задля контракту

Загострення воєнної ситуації на Донбасі може бути пов'язано з намаганням Росії забезпечити собі вигідніші умови для підписання договору з транзиту газу територією України
» стор. 6

Куліш, Барвінок і рисунки

Художник Олександр Саєнко увічнив у роботах весілля відомих сусідів, старшим боярином яких був Тарас Шевченко
» стор. 11

Україна молода

Вівторок, 20 серпня 2019 року

№ 92 (5549)

Учораšní курси
НБУ:
1 \$ = 25,142 грн
1 € = 27,848 грн
1 рос. руб. = 0,380 грн

Не обдирайте кожного українця

Петиція про скасування фінансування політичних партій коштом держбюджету набрала понад 25 тисяч голосів, тепер її має розглянути президент
» стор. 4

Фото з сайта korupciya.com.

Юрій Бутусов
журналіст

«Наркаторговця Амоса Дов Сільвера... знайшли в Умані. Безпрецедентні за масштабами пошуки, які провела Служба безпеки, за участю низки інших правоохоронних і спеціальних органів, закінчилися. Візит Нетаньяху відбудеться за планом. Було б не весело — така НП викликала велике здивування ізраїльської сторони».

■ ОВВА!

Побачити «Бориспіль» і втекти

СБУ вдалося екстрадувати до Ізраїлю наркобарона Сільвера лише з другої спроби

Іван БОЙКО

СБУ ледь вдалося врятувати власну репутацію на міжнародній арені після вражаючої втечі відомого наркобарона Амоса Дов Сільвера під час процедури екстрадиції до Ізраїлю з аеропорту «Бориспіль». Засновник мережі масового розповсюдження канабісу Telegrass утік від непильних конвоїрів СБУ ще 15 серпня, а вже 17 серпня його таки затримали аж в Умані!

«Наркаторговця Амоса Дов Сільвера... знайшли в Умані. Безпрецедентні за масштабами пошуки, які провела Служба безпеки, за участю низки інших правоохоронних і спеціальних органів, закінчилися. Візит Нетаньяху відбудеться за планом. Було б не весело — така НП викликала велике здивування ізраїльської сторони», — одним із перших про затримання наркобарона на своїй сторінці у «Фейсбукі» написав журналіст Юрій Бутусов.

Відтак керівництву СБУ та інших силових відомств і територіальних підрозділів довелося не спати майже дві доби, адже такої ганьби на весь світ вітчизняна спецслужба ще не зазнавала. Тим більше що колеги з правоохоронних органів Ізраїлю, м'яко кажучи, «висловили велике здивування» щодо інциденту з Сільвером.

Уже в ніч на неділю, 18 серпня, наркобарона з другої спроби успішно екстрадували до Ізраїлю рейсовим літаком у супроводі співробітників СБУ та навіть бійців спецпідрозділу «Альфа», де й передали втікача місцевим правоохоронцям.

Зауважимо, що Амос Дов Сільвер є активістом руху за легалізацію марихуани, має подвійне громадянство — США та Ізраїлю. У березні 2019 року його заарештували в Києві за запитом влади Ізраїлю, яка звинувачує його в керівництві злочинною організацією, яка налагодила масовий збут наркотичних речовин.

І дійсно, ще у 2017 році Амос створив мережу для поширення марихуани Telegrass, яка працювала в Telegram. За даними ізраїльської поліції, через мережу також продавали кокаїн та екстазі. Його вже заарештовували за торгівлю марихуаною, а його водійські права анулювали після того, як він зізнався психіатру, що курив за кермом.

Свого часу в інтерв'ю ізраїльській газеті Haaretz Сільвер розповідав, що розглядає TeleGrass у першу чергу як ідеологічний проєкт — «крок на шляху до легалізації марихуани».

Утім після екстрадиції наркобарона-втікача варто зрозуміти, що не так зі Службою безпеки та з окремими її співробітниками, і зробити належні висновки. Відтак важливо, щоб згодом було оприлюднено результати розслідування внутрішньої безпеки СБУ щодо всіх обставин втечі Сільвера.

Наразі в СБУ лише повідомили, що разом із колегами з ДБР затримали трьох співробітників спецслужби, яких підозрюють у допомозі злочинцю під час втечі. Адже відомо, що перед проходженням прикордонних і митних процедур співробітники СБУ видали Сільверу на руки його паспорт громадянина США, але не вдягнули на нього наручники після проходження рамки і не пристебнули до себе.

Це підтверджує і відповідне відео, оприлюднене вже після того, як наркобарона таки екстрадували до Ізраїлю. На ньому видно, як після проходження рамки металодетектора в терміналі аеропорту Амос очікував, доки супроводжуючі його силовики завершать процедуру перевірки.

У якийсь момент Дов Сільвер узяв кошик, у який складав речі для проходження контролю, і поставив його до інших, після чого попрямував у напрямку виходу з зони контролю, не привертаючи уваги заклопотаних (!) силовиків. Відійшовши кілька метрів, наркобарон побачив, що на нього не звертають уваги, та кинувся навтьоки, навприсядки оминаючи загорожі.

Жодної реакції на його втечу з боку силовиків не було. Аж через кілька хвилин конвоїри помітили, що їхній арештант зник. Що тут скажеш: не склалося у кремезних хлопців із відрядженням до Ізраїлю... ■

■ НА ФРОНТІ

Кулепробивні, зате з кондиціонерами

Недолугі модулі на «передку» отримали шквал критики від бійців

Тарас ЗДОРОВИЛО

На фронті 18 серпня збройні формування Російської Федерації та її найманці тринадцять разів порушили режим припинення вогню. Противник обстрілював позиції Об'єднаних сил із озброєння БМП, гранатометів різних систем і стрілецької зброї.

У зоні відповідальності оперативного-тактичного угруповання «Схід» окупанти здійснили 11 обстрілів позицій українських підрозділів: неподалік Пищевки — зі стрілецької зброї; двічі поблизу Водяного — з ручних протитанкових гранатометів та стрілецької зброї; тричі поруч із Лебединським — зі стрілецької зброї; двічі поблизу Талаківки — зі стрілецької зброї; двічі неподалік Павлополя — з автоматичних гранатометів та стрілецької зброї; поблизу Пісок — із ручних протитанкових гранатометів.

На Луганщині, де несе відповідальність оперативно-тактичне угруповання «Північ», ворог здійснив два обстріли українських позицій: на околицях Новолуганського — з

озброєння БМП, великокаліберних кулеметів і стрілецької зброї; неподалік Луганського — з гранатометів різних систем та великокаліберних кулеметів.

На щастя, втрат унаслідок ворожих обстрілів із нашого боку не було.

Станом на 7-му годину ранку 19 серпня противник здійснив два обстріли позицій українських вояків із гранатометів різних систем та стрілецької зброї неподалік Новотроїцького та Водяного.

Наголосимо, що українська сторона спільного центру з контролю та координації питань припинення вогню та стабілізації лінії розмежування сторін повідомляє, що у зв'язку із завершенням вилучення вибухонебезпечних предметів на ділянці зруйнованого мосту в Станиці Луганській готова провести — дзеркально — демонтаж фортифікаційних споруд.

Проте зі сторони тимчасово окупованої території надійшло повідомлення про прийняте рішення продовження ними робіт до 25 серпня, що унеможлиблює українською

стороною розпочати зазначений ремонт. Тобто дії противника свідчать про навмисний зрив запланованих заходів.

Розмінування території та демонтаж фортифікаційних споруд планувалося провести у межах виконання існуючих домовленостей щодо розведення сил і засобів на ділянці поряд зі Станицею Луганською.

Додамо, що українські бійці на фронті тестують два нові мобільні будиночки, які перевірятимуть півроку. Проте вже перші враження наших воїнів — негативні, бо, як кажуть на «передку», будинки не пристосовані до фронтних умов через відсутність броні, залежність від електрики і недосконалість конструкцій. Хоча всередині — справжня розкіш як для фронтних умов: чотири спальні місця, духова, талет і навіть... кондиціонер.

Але зовні цей армійський модульний будинок замість броні покритий звичайним металопрофілем з півміліметра товщиною, який не врятує від попадання навіть автоматної кулі найменшого калібру 5,45 мм.

Один із модулів встановили на другій лінії оборони під відкритим небом, а другий — відвезли на передову і закопали в землю. «Вирили яму 4 на 5 метрів, щоб помістити цей контейнер. Потім його покладали на колоди. Зробили три накати колод із плівкою і землею, щоб його не пробив, не дай Боже, якийсь снаряд, — говорить один із бійців. — Краще б ці модулі використовували десть подалі для проживання, коли виводять бойові бригади». ■

■ СКАНДАЛ

Тупа вівця від «Слуги народу»

Депутат Максим Бужанський образив журналістку видання «Новое время». Його однопартійці підтримали колегу

Соломія БОНДАРЕНКО

Новообраний депутат Максим Бужанський уже не вперше згадується в ЗМІ зі скандальними висловлюваннями. Він неодноразово негативно висловлювався про події під час Революції гідності, виступав проти мовних квот, обіцяв покарати директора Інституту національної пам'яті Володимира В'ятровича, виступав проти декомунізації, а також заявляв, що червоний мак у день пам'яті та примирення не має ніякого стосунку до українців.

Знову ж заговорили про Максима Бужанського після скандалу із журналісткою видання «Новое время» Ольгою Духнич. У своєму телеграмканалі він назвав її тупою вівцею, таким чином відреагувавши на інтерв'ю, яке проводила журналістка з Дмитром Разумком з Дмитром Разумком, в якому прозвучало запитання: «Депутатами вашої партії стали Максим Бужанський, що ностальгує за СРСР і часами Віктора Януковича, Ірина Борзова з активним бізнесом в окупованому Криму і ще кілька цілком яскра-

Малюнок Миколи КАПУСТИ.

вих особистостей. Ви згодні з ними розділити репутацію партії?».

У свою чергу Бужанський відповів стисло: «Чергова тупа вівця, що представляється журналісткою одіозного ЗМІ НВ, в інтерв'ю з представником «Слуги народу» заявила, що я ностальгує за СРСР і «часами Януковича». «Розумію, що деякі колеги занадто стримані, щоб називати речі своїми іменами, тому прийду їм на допомогу — тупа вівця з одіозного ЗМІ», — додав новоспечений слуга народу.

Ольга Духнич не змовчала і теж відреагувала

на хамство: «Відповідати пану Бужанському — це як спроба з'ясувати стосунки з голубом, який нагадив вам на рукав пальто», — написала вона і зазначила, що сподівається на те, що «робота Бужанського як депутата буде продуктивнішою, різноманітною і на благо країни» і він вибачиться перед виданням «Новое время». За словами Ольги, після прочитання того, що написав про неї Бужанський, вона «посміхнулася і пішла за смагати».

Нагадаємо, що Макс Бужанський у своїх постах неодноразово заявляв,

що голосував за Партію регіонів десять років, що Янукович — хоч і не найвдаліший, але легітимний президент, а «майдан погубив Україну», що порівнювати два тоталітарні режими — Сталіна і Гітлера — означає плювати «на могили батьків», і так далі. Партія «Слуга народу» офіційних коментарів із цього приводу не давала. У коментарях під постом журналіста Антона Швеця депутат від партії «Слуга народу» Давид Арахамія повідомив, що оцінювати дії своїх однопартійців він буде за результатами їхнього голосування. «Подивимося, як вони голосувати будуть, це і буде справжнім маркером», — написав він. А ще один одіозний новообраний депутат від «Слуги народу», Олександр Дубінський, підтримав свого однопартійця. «Зустрілися з депутатом Бужанським. Зустріч проходила саме так, як її описують журналісти НВ: «поностальгували за СРСР, згадали Януковича і, як заповідав Петро Олексійович, почитали телеграмканал Портнова. Тремтять, бандерлоги», — написав Дубінський. ■

■ **ОБОРОНКА**

Нове життя старої броні

Харківський бронетанковий завод відправив до війська чергову партію модернізованих бойових машин

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Десять танків Т-64БВ були доставлені на харківське підприємство весною цього року, бо втратили свою бойову форму. За кілька місяців фахівці ХБЗ відновили роботу всіх систем та агрегатів, замінили пошкоджені прилади, протестували справність озброєння, а також встановили сучасні засоби зв'язку, супутникової навігації і камери заднього виду. За словами директора заводу В'ячеслава Стрільця, бойові машини «отримали нове і набагато краще життя, бо стали більш ефективними в експлуатації».

Програма глибокої модерніза-

ції Т-64БВ була прийнята «Укроборонпромом» ще в 2015 році й успішно діє до сьогодні. Ставка саме «на ремонт», а не на випуск нових танків була зроблена не лише через брак коштів, а й після детального аналізу тенденцій сучасного ринку озброєнь. Справа в тому, що за останні півстоліття конструктори навіть провідних фірм світу не запропонували жодної нової ідеї, яка б істотно змінила корпус, озброєння або ходову частину бронемашин. Але водночас справжню революцію пережили системи управління та навігації, які остаточно перейшли на цифрові технології. У підсумку вітчизняний військово-

промисловий комплекс теж пішов перевіреним шляхом, розробивши власні прилади з частковим використанням західних комплектуючих.

Серед власних технічних новинок зброярі особливо високо оцінюють систему динамічного захисту «Щит-64», яка значно підвищує бойову стійкість танка, витримуючи конкуренцію з новітніми модифікаціями російських Т-72. Крім цього, танкобудівники докорінним чином модернізували систему управління вогнем і радіообладнання, встановивши тепловізійні прилади спостереження і нові цифрові станції «Либідь К-2РБ». Таким чином, екіпаж отримав можливість виявляти, розпізнавати і знищувати противника вдень та вночі на відстані до двох кілометрів, а заодно — безперешкодний зв'язок на 70-кілометровій дистанції.

Загалом на ХБЗ із початку війни відремонтували 230 танків зразка Т-64 і Т-80. «При цьому «вісімдесятки» у нашій країні так ретельно ремонтують лише на нашому підприємстві», — уточнив В'ячеслав Стрільць. ■

Свдокія ФЕЩЕНКО

Відеозверненням 19 серпня оголосив про те, що подає у відставку, голова Державного агентства з питань кіно Пилип Ілленко. Він сказав: «Я не хочу перетворювати боротьбу за це крісло в трилер з елементами складнопостановочного екшену, це точно не принесе користі індустрії. Тому сьогодні я написав прем'єр-міністру заяву про звільнення за власним бажанням».

Він додав, що це дозволить вже новому уряду найближчим часом провести відкритий конкурс і призначити нового керівника. Подальшу діяльність представник династії Ілленків також пов'язує з кінематографом.

За останніх п'ять років, за Ілленка, кіногалузь в Україні дійсно досягла найкращих показників за роки Незалежності.

Ще 16 серпня релізом Ukrainian Motion Picture Association повідо-

■ **ВІДДІЛ КАДРІВ**

Боротьба за кінокрісло

Подав у відставку голова Держкіно Пилип Ілленко

мила, що стратегією розвитку галузі кіно в Україні відтепер опікуватиметься Вікторія Ярмошук — радниця міністра культури України з 2018 року, виконавча директорка Української кіноасоціації та директорка української медіаконсалтингової компанії Media Resources Management. Вона як координаторка роботи експертів індустрії кінематографа, що визначатимуть пріоритетні шляхи та перспективи для подальшого розвитку галузі, долучилася до команди Володимира Бородянського — з 29 липня позаштатного радника президента з гуманітарних питань, який був комерційним

директором «Московського комсомольця в Україні» (із 1998-го), керівником відділу з управління медіаактивістами «Альфа-банку» (з 2000-го, відповідав за реалізацію бізнес-проектів: «Новий канал», «Наше радіо» і уже названої газети), головою правління ЗАТ «ММЦ СТБ» (з 2004-го), а потім директором усього холдингу Віктора Пінчука StarLightMedia (2012-2018).

Кіноіндустрія — сфера великих грошей. Тому точно очільне місце в ній намагатиметься зайняти і впливове за президента Володимира Зеленського крило медіагрупи Ігоря Коломойського 1+1 Media. ■

■ **РЕМОНТ**

Народжені у комфорті

У Золотоноші на відбудову пологового відділення витратили 7 мільйонів гривень

Людмила НІКІТЕНКО
Черкаська область

На Черкащині у Золотоніській районній багатопрофільній лікарні завершилася відбудова пологово-гінекологічного відділення, яка тривала два роки.

Як повідомили «УМ» у Черкаській обласній державній адміністрації, вартість ремонту — 7 мільйонів гривень.

За словами головного лікаря Золотоніської РБЛ Сергія Приймака, у пологовому замінили та утеплювали покрівлю, провели водопостачання й водовідведення, зробили вентиляцію, встановили клімат-контроль.

«Також відремонтували операційний блок та частину кімнат пологового відділення, палату-ізолятор, ординаторську кімнату, маніпуляційну, кімнату відпочинку медпер-

Відбудова пологового відділення в Золотоноші тривала два роки. Фото надане пресслужбою Черкаської ОДА.

соналу, створили комфортні умови перебування і в індивідуальних пологових залах, палаті інтенсивної терапії», — розповідає пан Сергій.

Загалом, каже, на капремонт спрямували 7 млн 159 тис. грн коштів з обласного й районного бюджетів, Держфонду регіонального розвитку. Зокрема, йдеться про 5 млн 124 тис. грн із державного бюджету, ще 2 млн 35 тис. грн — з обласного. На понад мільйон із районного та держбюджетів докупили обладнання.

«Ремонти, обладнання, меблювання — усе це має вплив на якість надання медичних послуг нашим породіллям. За останні десятиліття це наймасштабніший ремонт, який вдалося провести завдяки співпраці на всіх рівнях», — зазначає головний лікар. І додає, що наразі лікарня готова стати окружною. Для цього має всі необхідні потужності. Відкриття пологового відділення — ще одна з основних виконаних умов, аби лікарня запрацювала в новому статусі. ■

■ **РЕЗОНАНС**

Пекельний ВОГОНЬ

Причиною пожежі в одеському готелі «Токіо Стар», можливо, є спроба приховати вбивство

Тарас ЗДОРОВИЛО

Від пожежі і надзвичайних ситуацій в Україні щороку гине до 3 тисяч осіб, а економіка втрачає близько п'яти мільярдів гривень. І ось знову — чергова трагедія, яка сталася в одеському готелі «Токіо Стар»: у ніч на суботу 17 серпня внаслідок загоряння у вогняному пеклі загинуло щонайменше 9 людей, а ще 18 — постраждали (серед них є іноземці та діти, сім постраждалих перебувають у важкому стані, ще 2 — у стані середньої важкості). Підозріли ДСНС урятували близько 10 осіб. Вогонь охопив понад тисячу квадратних метрів, а під час пожежі у готелі перебувало орієнтовно 200 людей. Декілька десятків постояльців готелю прихистив у себе вдома одесит, який став випадковим свідком надзвичайної події.

Одразу після пожежі правоохоронці розпочали масштабну операцію: 18 серпня були проведені обшуки на всіх об'єктах, що належать власнику готелю — бізнесмену Вадиму Чорному. Його та ще трьох осіб (керуючу готелем і двох техніків, які опікувалися електропроводкою і дрібним ремонтом) було затримано.

Під час обшуків у номерах, а також апартаментах, що належать безпосередньо Вадиму Чорному в готелях «Токіо Стар» та «Зірка», було вилучено документи та гроші з сейфу.

За словами працівників «Токіо Стар», пожежа почалася у приміщенні пральні й за лічені хвилини поширилася до верхнього поверху. З можливих причин, окрім замикання, вони називають неякісний ремонт, адже за кілька днів до трагедії біля пральні працювали з проводкою.

Поліція розглядає три основні версії причин пожежі: умисний підпал із метою приховати вбивство, порушення правил пожежної безпеки та необережне поводження з вогнем постояльців готелю.

Відреагував на трагедію й очільник держави. Володимир Зеленський пообіцяв, що всі винні понесуть відповідальність, зокрема власник готелю Вадим Чорний. Той сказав, що готовий до відповідальності.

Варто додати, що ще в 2015 році цей готель викликав чимало занепокоєння: в тентах інтернету був матеріал, відзнятий проектом «Ревізор в Одесі», де журналіст-перевіряючий категорично заявив, звертаючись до одеської влади: «Цей притон існувати не повинен!»

Як пише у «Фейсбуці» журналістка та блогерка Мар'яна П'єдуч, яка й «відкопала» це «старе» відео, «готель із номерами 4,9 кв. метра здають як подовбово, так і на два години, зручно для тих, хто після потяга чекає чогось, і для тих, кому треба «по-бистренькому», і що навіть немає часу викинути використаний презерватив, який на стіні за ліжком знайшов ревізор».

Водночас серед мешканців ревізор відзняв і людей, які, будучи у відрядженні, вимушені були заселитися в цей готель на кілька днів, бо, як відомо, Одеса — дуже дороге місто, і готелі там дорогі. Тому люди селилися в ці нелюдські умови за 390 грн».

Плюс, на сайті готелю, зазначає Мар'яна, коли обирати, воно не виглядає так усе страшно, фотограф постарався зробити правильні ракурси. А ще клієнтів приваблюють близькістю до пляжу і безкоштовним сніданком.

«Курити в готелі заборонено, як і в інших, а тут особливо, бо немає вікон. Але ревізор знайшов на ковдрі сліди від цигарки — пропалене місце. Так, є штраф за куріння, але коли згоріло вже 9 людей, кого оштрафуєш?»

Мені причина очевидна: винні ті, хто дозволить будувати і відкривати цей пекельний «готель». До речі, колись бачила такі нелюдські номери у Львові в готелі «Цісар». Унітаз там за стіною, правда. І кондиціонер індивідуальний. А в Одесі був спільний кондиціонер на поверсі, тобто або вмикався у всіх номерах, або — в жодному, сам собі проживаючий температуру регулювати не міг», — обурюється журналістка. ■

КОЛІЗІЇ

Не обдирайте
кожного українця

Петиція про скасування фінансування політичних партій коштом держбюджету набрала понад 25 тисяч голосів, тепер її має розглянути президент

Соломія БОНДАРЕНКО

Після парламентських виборів 2019 року українці поділилися на два табори. Одні говорять про те, що політичні партії необхідно продовжувати фінансувати з державного бюджету, інша частина категорично проти таких витрат. 23 липня народний депутат Верховної Ради восьмого скликання Микола Томенко зареєстрував петицію на сайті президента України про «Скасування бюджетного фінансування політичних партій в Україні». Аргументував свою позицію пан Томенко так: гроші, що надходять із кишені українських громадян, партії витрачають переважно на телевізійну рекламу. «На моє переконання, використовувати народні гроші на утримання партій у воюючій, бідній, корумпованій країні — цинічно і неприпустимо. Відомо, що з 2019 року величезні гроші також отримують партії, які не потрапили до парламенту. Нині за державний коштом фінансуватимуться не лише політичні сили, які подолали 5% бар'єр, а й ті, що набрали 2%», — зазначив пан Томенко.

Томенко виправляє помилку

Що цікаво, у 2015 році Томенко був серед депутатів, які голосували «за» державне фінансування політичних партій. Тоді, у жовтні 2015-го, закон про фінансування політичних партій із державного бюджету був одним із законів «безвізового пакету». У законі передбачено, що якщо на останніх чергових чи позачергових виборах народних депутатів партії набрали не менше 2% голосів виборців, то з державного бюджету будуть виділені кошти на їх фінансування. З 2015-го до 2019 року в Україні не проводили парламентські вибори. Тому, за законом, було передбачено фінансування політичних партій до проведення перших парламентських виборів із моменту вступу в дію закону. Таким чином кошти з державного бюджету щоквартально отримували ті партії, які подолали п'ятивідсотковий бар'єр на парламентських виборах 2014 року. На той момент це були «Блок Петра Порошенка», «Народний фронт», «Опозиційний блок», «Батьківщина», «Радикальна партія» та «Самопоміч». Таким чином за 2016—2019 роки з Державного бюджету України на діяльність політичних партій виділено майже 1 мільярд 500 мільйонів гривень.

Автори закону, серед яких були народний депутат від БПП Сергій Лещенко та спікер Верховної Ради Андрій Парубій, заявляли, що головним завданням закону мало бути зменшення ризиків політичної корупції шляхом внесення комплексних змін до законодавства України у сфері фінансування політичних партій та передвиборчої агітації, зокрема: зниження рівня залежності партій від фінансування приватними донорами (олігархами, промислово-фінансовими групами), створення умов для вільної та чесної міжпартійної конкуренції та розвитку нових партій шляхом введення державного фінансування партій, посилення прозорості фінансування політичних партій та їх місцевих організацій, а також посилення прозорості передвиборчої агітації, встановлення ефективних, пропорційних та дієвих санкцій за порушення у сфері фінансування партій і передвиборчої агітації.

Кому і скільки платитимуть?

Загальна сума державного фінансування партій залежить від розміру прожиткового мінімуму та явки на виборах. Згідно з даними ЦВК, явка на цих виборах становила 14,7 мільйона виборців. Таким чином кожен виборець приносить до загального кошика державного фінансування 2% прожиткового мінімуму, або 38 гривень і 42 копійки. А от загальний бюджет державного фінансування партій у 2020 році сягатиме 565,5 мільйона гривень. За дани-

ми руху «Чесно», 90% цієї суми, або 509 мільйонів, розподілять пропорційно до результатів на виборах між усіма партіями, що подолали бар'єр у 2%. Тобто переможець отримає найбільше, а партія, яка ледь долає 2%, — найменше. «Згідно з нашим моделюванням, партія, яка здобуде 2%, у 2020 році одержить з бюджету близько 11 мільйонів гривень. Ще 10%, або 56,5 мільйонів гривень, розподілять пропорційно між тими партіями, які пройшли до парламенту й у своїх списках матимуть понад третину жінок (рахується саме за прохідним списком, а не за фракцією, до якої приєднуються мажоритарники)», — заявили у русі «Чесно».

Отже, державне фінансування отримають 11 партій — 5 парламентських і 6 позапарламентських. Найменше отримають «Українська стратегія Гройсмана», ВО «Свобода» та «Партія Шарія». Усі вони можуть мати фінансування в розмірі приблизно 11,5–12,2 мільйона гривень на рік. Найбільше держкоштів дістануться партії «Слуга народу». Вона отримає приблизно 225,3 мільйона гривень. Якщо ж говорити про конкретні суми, то інші політичні сили у 2020 році отримають: «Європейська солідарність» — 71,23 млн грн, «Опозиційна платформа — За життя» — 69,21 млн грн, «Голос» — 59,14 млн грн, «Батьківщина» — 43,38 млн грн, «Радикальна партія Олега Ляшка» — 21,27 млн грн, «Сила і честь» — 20,26 млн грн, «Опозиційний блок» — 16,07 млн грн, «Українська стратегія Гройсмана» — 12,78 млн грн, «Партія Шарія» — 11,83 млн грн, «Свобода» — 11,40 млн грн.

На думку політолога Дмитра Купири, механізм фінансування партій, який діє в Україні, потрібно змінити. Свого часу партія «Народний фронт» була другою за чисельністю й першою за списком, отримавши найбільшу підтримку на виборах. Але потім довіра до партії опустилася до 1%, а гроші все одно продовжували надходити. Має бути онлайн-система з чіткою градацією, яка дасть можливість українцям обирати, яку партію фінансувати, й лише на певний термін, наприклад, на рік, уточнив він. «Таким чином, українцям не доведеться утримувати за свій рахунок політичні сили з високим антирейтингом або проросійські партії», — підкреслив аналітик.

Додаткове фінансування за гендерною квотою майже подвоює розмір держфінансування «Голосу». До базової суми близько 34 мільйонів додаються ще понад 28 мільйонів. Істотно надбавку одержить і «Європейська солідарність» — до базових майже 46 мільйонів партія отримає ще більш ніж 28 мільйонів за гендерною квотою.

Партії, які відверто висловлюють проросійські погляди, у 2020 році отримають понад 12 млн гривень державного фінансування.
Фото з сайту glavcom.ua.

При цьому закон майже не регулює питання, куди можна витратити ці кошти, оскільки наявне в ньому формулювання «на статутну діяльність партій» можна трактувати надто широко. Сидне, на що заборонено витратити ці кошти, — це ведення виборчої агітації.

Чому вирішили подати петицію та до чого тут Шарія?

Незважаючи на те, що державне фінансування партій досить поширене у світі й особливо у західних демократіях, в Україні, на думку експертів, воно не виправдало тих очікувань, які на нього поклали, тому його варто або ж вдосконалити, або на певний період призупинити. Обурення викликала й інформація про те, що після виборів державні кошти отримає інтернет-партія емігранта Анатолія Шарія. Уже впродовж семи років він проживає в Європі і має політичний притулок у Литві. Проте, незважаючи на це, за законом України, його політична сила отримає кошти з державного бюджету для фінансування. На думку політолога Дмитра Купири, те, що до Верховної Ради пройшли політичні партії з відвертими проросійськими поглядами, є відповідальністю ще й СБУ. «Як вийшло, що такі політичні сили знаходять кошти на своє існування? ОПЗЖ витратила величезні кошти на кампанію. Звідки їх узяли? Однопартійці скинулися? Так само з партією Шарія. Лише реєстраційний внесок становить 4,2 мільйона гривень», — додав експерт. «Щодо партій, до яких зараз є питання, слід звернутися до суду із запитом ліквідації юридичних осіб, які несуть загрозу національній безпеці України. Не буде юрособи — не буде когось фінансувати за рахунок бюджету», — резюмував Дмитро Купира.

Як пише «Детектор медіа», з України Шарія виїхав через дві відкриті проти нього кримінальні справи. Обидві не пов'язані з його журналістською чи блогерською кар'єрою. Чому ж фінансування партії Шарія викликало такий резонанс? Усе тому, що його заяви про Майдан, війну на Донбасі, стосунки з Росією та мешканців Західної України мали дуже одіозний характер. Наприклад, війну на Донбасі Шарія відверто називає «громадянським конфліктом» і ось що говорить про це: «Я вважаю, що это внутренний конфликт Украины, это гражданская война. Да, я это называю гражданской войной», — розповідав Шарія в інтерв'ю російськомовному порталу в Естонії Delfi.

Крім цього, Шарія поширював відверті фейки про те, нібито в Україні діють уряди «вбивати москалів» із малого віку. «Сейчас подрастают дети, к которым сейчас приходят в школы бойцы батальонов, рассказывают, как надо стрелять, как «москалів вбивати». Я не утрирую, есть даже комиксы для самых маленьких, где убивают «монстров из России». Також Шарія часто спілкується та надає коментарі російським ЗМІ. Але найбільший резонанс у мережі викликали його заяви про мешканців

Західної України. Відеоблогер заявив, що ті, хто проживає на Західній Україні, за винятком кількох його знайомих, є людьми «другого сорту». «Я українець, а ви не українці. Вы второй сорт... ну я не говорю второй сорт, нет, вы просто полукровки. Третекровки, четверкровки. Вы наполовину поляки, наполовину вы венгры, наполовину вы хз что на самом деле. Не рассказывайте кислякам, как им себя вести, как им надо любить... страну, любить свой флаг. Потому что это не ваш флаг. У вас флага нет. Вы не украинцы», — заявляв Шарія в одному зі своїх відео.

Шарія також судився із журналістами. У 2017 році блогер Анатолій Шарія подав до суду на «Детектор медіа» та журналіста Богдана Логвиненка через колонку «Друга найчисленніша біомаса. Про «Дождь» і не тільки». У своєму позові Анатолій Шарія наполягав, що використання щодо нього висловлювань «рупор «русского міра» та «скандальний український псевдобіженець» принижує його честь та гідність і завдає шкоди його діловій репутації. 21 червня 2017 року Шевченківський районний суд міста Києва відмовив Шарію у задоволенні позову до «Детектора медіа» та його автора Богдана Логвиненка. 7 вересня 2017 року Апеляційний суд міста Києва підтвердив рішення першої інстанції.

Врешті, напередодні виборів у Києві неодноразово проходили акції протесту «Досить терпіти», які були присвячені реєстрації партії Шарія. Проте, незважаючи на це, партію Шарія таки зареєстрували, на виборах вона отримала майже 3% і відтепер матиме державне фінансування. На думку політолога Віктора Тарана, закон про державне фінансування партій не передбачає введення законодавчих обмежень для діяльності партій. Якщо виборцям не подобається діяльність тих чи інших партій, вони можуть поскаржитися до Мін'юсту, СБУ, МВС чи НАЗК. «Якщо виборці знайдуть порушення у статутній діяльності партії, вони можуть спробувати заборонити її діяльність через судові рішення. Тож тепер їхня діяльність — відповідальність винятково Зеленського, майбутнього Кабміну і правоохоронних органів», — зазначив Таран.

Що буде далі з законом?

Але незважаючи на петицію та дискусію у суспільстві, просто відмінити закон парламентарії не зможуть. Адаже ухвалення закону про державне фінансування партій входило у пакет законів, спрямованих на імплементацію «безвізової лібералізації». «Якщо ми скасуємо закон, наступна моніторингова місія ЄС одразу повідомить про це Брюссель. Відповідно, останній за таких обставин одразу ініціює скасування безвізового режиму між ЄС та Україною», — зазначив Віктор Таран.

Тому, що ж буде далі з законом, фінансуванням партій і коштами українців на їхні потреби, визначить уже нова Верховна Рада дев'ятого скликання. ■

■ СВИДЧЕННЯ

Танк у копиці сіна не сховаєш

Британські дослідники зібрали докази перебування армії РФ в Іловайську в 2014 році

Олег БОРОВСЬКИЙ

Британська дослідницька група Forensic Architecture («Криміналістична архітектура») зібрала та задокументувала докази російського військового втручання під час боїв за Іловайськ у серпні 2014 року. Ці докази мають намір використати в Європейському суді з прав людини (ЄСПЛ) під час розгляду однієї зі справ за позовом українських добровольців проти РФ. Про це у неділю, 18 серпня, написало британське видання «Гардіан».

За повідомленням журналістів, ці свідчення включають у себе численні супутникові знімки російських колон із військовою технікою на українській території та знімки, які засвідчують участь у бойових діях танка Т-72В3, який на момент боїв за Іловайськ перебував на озброєнні лише російських військ.

Позов до ЄСПЛ, до якого будуть додані зібрані докази, був поданий 25 українськими добровольцями з батальйону «Донбас», які потрапили у полон під час боїв біля Іловайська. Добровольці стверджують, що їх захопили бійці регулярних російських військ, передав-

Російський танк Т-72В3 бачили не тільки на параді в Москві, в Іловайську — теж.

ши згодом проросійським сепаратистам, які їх катували та примусово використовували як робочу силу. Тепер колишні полонені позиваються проти Росії та вимагають від Москви відшкодування, пише «Гардіан».

Оскільки Росія відкидає всі звинувачення у втручанні, доведення цього факту стало необхідним для подібних судових позовів, пояснює видання. Саме для цього Європейський центр захисту прав людини (ЕНРАС), що допомагає добровольцям із позовом, доручив Forensic Architecture зібрати докази російського втручання під Іловайськом.

«Свідчення російського військового втручання мають бути якомога переконливішими. Якщо дивити-

ся лише онлайн-відео, не зрозуміти, чи не йдеться про маніпуляцію, тому в таких складних справах, як ця, це дуже корисно», — прокоментувала роботу Forensic Architecture юридична директорка ЕНРАС Джессіка Гаврон. І ЕНРАС, і Forensic Architecture базуються у Лондоні та є афілійованими із Мідлсекським університетом.

У Forensic Architecture розповіли «Гардіан», що використовували штучний інтелект для припущення аналізу близько 2,5 тисячі годин відео, що було оприлюднене з території довкола Іловайська під час бойових дій. Однак дослідники окремо наполягли на тому, що цей інструмент допомагав у пошуку, але не замі-

нив належної перевірки інформації за допомогою людських ресурсів.

За даними «Гардіан», добровольці також подали позов проти України. Вони звинувачують Київ у неналежному плануванні військової операції під час боїв за Іловайськ.

Однак ЄСПЛ вирішив, що спочатку будуть розглянуті міждержавні суперечки між Україною та Росією. Лише після цього суд перейде до опрацювання особистих позовів, що стосуються конфлікту між двома країнами. За даними «Гардіан», зараз у ЄСПЛ подано близько чотирьох тисяч позовів, які тим чи іншим чином пов'язані з анексією Криму та бойовими діями на сході України. ■

■ ПРОГНОЗ

Сидітимуть на «Вівсянці»

Хаос, брак харчів, ліків і пального — все це чекає на Великобританію після жорсткого «Брекзиту», йдеться в таємній урядовій інформації

Британці вже готуються до труднощів.

Ігор ВІТОВИЧ

У Великій Британії стався витік таємного аналізу експертів, які прогнозують проблеми після виходу країни з ЄС. Про аналіз Канцелярії британського прем'єр-міністра у неділю, 18 серпня, написав тижневик «Санді Таймс». Видання відзначає, що, на думку урядових експертів, найімовірніший варіант відокремлення Великої Британії, тобто без укладення угоди з Євроспільнотою, призведе до хаосу на кордонах, заворушень у Північній Ірландії та проблем із постачанням харчів, ліків та пального.

«Добірка документів, укладених у серпні Канцелярією прем'єра, під заголовком Operation Yellowhammer («Операція «Вівсянка»), є поглядом на таємні приготування уряду з метою уникнути катастрофічного розладу вітчизняної інфраструктури», — наголошує газета. І додає, що зібране досє «становить найбільш вичерпну оцінку приготувань Сполученого Королівства до «Брекзиту» без угоди з ЄС». «Санді Таймс» наголошує, що документи, які потрапили в її розпорядження, описують імовірні наслідки безумовного «Брекзиту», але не найгірший сценарій у такій ситуації.

Внутрішній секретний звіт Канцелярії очільника уряду вказує, що наслідки твердого «Брекзиту» можна буде відчутися негайно. Це будуть черги та хаос на кордонах поблизу портів, наприклад у Дуврі. Найгірше може бути впродовж перших трьох місяців.

На думку урядових експертів, харчів не забракне, але вони будуть важче доступними, а вартість вище, до того ж зростуть ціни. Це стане ударом для менш заможних груп суспільства. 75 відсотків ліків до Великої Британії надходить із континенту, і після «Брекзиту» прогноують перебої із постачанням. Передбачають також зростання злочинності та протести, наприклад, у Північній Ірландії. Автори звіту вказують, що поява кордону стане «серйозною перешкодою для торгівлі». Наголошується, що до 85% вантажних автомобілів, які перевозять товари найпопулярнішим маршрутом через Ла-Манш, «можуть бути не підготовленими до повернення митного контролю у Франції, а це означає, що збої та

запізнення в портах можуть тривати до трьох місяців, доки пропуск машин нормалізується.

У минулому чимало прогнозів виявилось неправдивими або перебільшеними. На це посилаються прихильники «Брекзиту», які звинувачують противників виходу з ЄС у залагуванні людей і спробі протистояти демократичному рішення громадян.

А «Брекзит» без жодної угоди з ЄС стає усе ймовірнішим, бо прем'єр-міністр Борис Джонсон декларує, що виведе країну з ЄС 31 жовтня, навіть якщо не вдасться укласти оновлену угоду з керівництвом ЄС. Офіційний Брюссель, зі свого боку, заявляє, що не збирається повертатися до обговорення угоди, яка раніше була укладена з урядом Терези Мей.

Тим часом британці вже почали готуватися до труднощів, розкуповуючи товари першої необхідності. До розлучення з ЄС готуються, мов до війни, зазначає «Євроньюс». За оцінками експертів, за останні місяці мешканці королівства витратили більше 4 млрд. додаткових фунтів стерлінгів на поповнення запасів продовольства, напоїв та ліків.

Загальна нервовість відбивається на фондовому та валютному ринках. Упродовж останніх тижнів курс фунта стерлінга опустився по відношенню до євро до найнижчої позначки з 2016 року, коли британці, власне, і проголосували за вихід з ЄС. У зв'язку з цим глава Банку Англії Марк Карні заявив, що «жорсткий «Брекзит» спричинить реальний економічний шок для країни».

Глава уряду Борис Джонсон зберігає вояцьку риторику та бойовий вигляд, але, ймовірно, все ж сподівається домовитись з ЄС. Агенція «Асошіейтед прес» повідомляє, що на цьому тижні Джонсон здійснить «турне останнього шансу»: у середу, 21 серпня, зустрінеться в Берліні з канцлеркою Ангелою Меркель, наступного дня у Парижі — з президентом Еммануелем Макроном.

І хоч як це дивно, при цьому більшість британців — 54% — підтримують курс Джонсона залишити ЄС у будь-якому випадку — з угодою чи без. Такі результати опитування громадської думки агенцією KomRes подала минулого тижня газета «Дейлі Телеграф». ■

■ НОВИНИ ПЛЮС

Беньямін Нетаньягу в Києві

Президент України Володимир Зеленський закликав прем'єр-міністра Ізраїлю Беньяміна Нетаньягу посприяти визнанню його країною Голодомору 1932-33 років геноцидом. Про це йшлося під час зустрічі в Києві, куди Нетаньягу, нагадаємо, приїхав уперше за 20 років. У рамках перемовин було підписано угоду про зону вільної торгівлі між Україною та Ізраїлем. Після зустрічі Зеленський та Нетаньягу взяли участь у жалобних заходах у Бабиному Яру. Додамо, що окремою новиною цього візиту став випадок у «Борисполі»: під час зустрічі ізраїльської делегації з хлібом-сіллю Нетаньягу відламав шматочок короваю і дав своїй дружині Сарі. Та викинула хліб на землю, сам Нетаньягу свій хліб-сілі не вагаючись з'їв.

До протесту в Гонконгу долучилися 1,7 мільйона учасників

Кількість учасників протестної акції, яка відбулася у Гонконгу в неділю, 18 серпня, сягнула, за оцінками організаторів, 1,7 мільйона осіб. Ці цифри ввечері цього дня були озвучені Джиммі Шаном з організації Civil Human Rights Front (CHRF), яка закликала жителів Гонконгу вийти на протест. Таким чином, акція 18 серпня, попри сильний дощ, стала наймасовішою в Гонконгу за багато тижнів. Шан також зазначив,

що ця цифра не включає в себе протестувальників, які не змогли потрапити у парк Вікторії через проблеми з транспортом, повідомляє агентство AP. Тим часом оцінка кількості протестувальників місцевою поліцією виявилася набагато скромнішою — 128 тисяч осіб.

В Ісландії вшанували перший льодовик, що розтанув

В Ісландії відкрили пам'ятну дошку на честь льодовика, що став першою «жертвою» змін клімату на території острівної держави. Акція відбулася на місці розталого льодовика Ок'єудль, який ще називають Ок. У церемонії відкриття пам'ятного знаку у вигляді велетенського каменю, до якого кріпиться меморіальна табличка, взяли участь прем'єр-міністерка Ісландії Катрін Якобсдоттір, колишня Верховна комісарка ООН з прав людини Мері Робінсон, а також вчені та місцеві мешканці, передає «Франс Пресс». «Ок — перший ісландський льодовик, що втратив свій статус льодовика. У найближчі 200 років на всі наші льодовики чекає така сама доля», — наголошується в написі на пам'ятній дошці. «Цей пам'ятник стоїть тут для того, щоб показати: ми знаємо, що відбувається і що потрібно робити», — додається у написі. Щоб мати статус льодовика, товща криги повинна становити мінімум 40-50 метрів, а Ок'єудль

«схуднув» і втратив цей статус ще 2014 року. Нині товща криги на місці колишнього льодовика становить близько 15 метрів.

Трамп хоче купити Гренландію

Президент США Дональд Трамп заявив, що Вашингтон дійсно розглядає можливість придбання Гренландії в Данії. Раніше про це писали ЗМІ з посиланням на поінформовані джерела. Трамп підтвердив це, хоча й додав, що наміри не є пріоритетними. Президент США заявив, що Данія втрачає гроші, контролюючи Гренландію. Трамп не виключив, що може обговорити це питання з данською владою під час свого ймовірного візиту у вересні. Прем'єр-міністерка Данії Метте Фредеріксен назвала ідею Трампа про покупку Гренландії абсурдною. Прем'єрка заявила, що не має наміру обговорювати це питання з президентом США під час зустрічі. Влада Гренландії заявила, що їхня територія не продається. Гренландія — найбільший на Землі острів, більша частина якого покрита льодом, — є автономною областю Данії. Острів перевершує материкову частину королівства за територією майже в 50 разів, але на ньому постійно живуть всього 56 тисяч людей. У Гренландії розташована найпівнічніша військова база США.

Юрій ПАТИКІВСЬКИЙ

■ СЕКТОР ГАЗУ

Постріли задля контракту

Загострення воєнної ситуації на Донбасі може бути пов'язано з намаганням Росії забезпечити собі вигідніші умови для підписання договору з транзиту газу територією України

Усе менше і менше часу залишається до 1 січня 2020 року — дати, яка може стати визначальною для паливно-енергетичного комплексу України. Адже напередодні цього дня закінчується контракт на транзит газу російського газу нашою територією, а чи буде підписано новий, на яких умовах і у яких обсягах: питання, що наразі залишаються поза кадром. Утім новообрана влада не бачить особливих підстав для занепокоєння і заявляє про план «Б», а експерти стверджують: ми маємо не більше півтора року, аби знайти механізм хоча б часткової компенсації втрат внаслідок «Північного потоку-2».

До відключення газогонів готові...

Росія наразі вперто відмовляється укладати угоду на європейських умовах, у той час підготовка до найгіршого для нас сценарію триває вже довгий час. Очілюючи «Нафтогазу України» Андрій Коболев стверджував: Київ мусить бути готовим до припинення російським «Газпромом» транзиту газу через Україну з 2020 року. Саме тому «Нафтогаз» відпрацював можливість такого розвитку подій. «Це цілком імовірний сценарій. Безумовно, ми цього не хочемо, але повинні бути повністю готові до деструктивних дій з боку Росії... Повна готовність до переривання транзиту — кращий стоп-фактор для Газпрому «і запобіжник від газового шантажу», — написав він на своїй сторінці у «Фейсбуці».

І водночас перелічив кроки, які зробила українська сторона на випадок припинення транзиту: Укртрансгаз у ході наради диспетчерів пропрацював деталі організації роботи газотранспортної системи у реверсному режимі, який буде задіяний у разі нульового транзиту. Також усуваються слабкі ланки, які могли б поставити під загрозу роботу ГТС: реалізують масштабний проект реконструкції компресорної станції «Бар». Водночас проводиться інтенсивне закачування газу в підземні сховища: до зими, на думку Коболева, необхідно накопичити близько 20 млрд кубометрів газу. Станом на сьогоднішній день ця цифра наближається до позначки «17 млрд кубів».

Час від часу в ЗМІ поширюється, втім, інформація, що Росія нібито готова підписа-

ти необхідний нам документ, але потім вона зазвичай виявляється фейком. Вітчизняні та зарубіжні експерти, зокрема агенція «Ройтерс», із посиленням на джерела повідомляють, що Росія буде домагатися укладення короткострокового договору з Україною на транзит газу в Європу з 1 січня 2020 року. Таким чином РФ сподівається виграти час для завершення будівництва газових магістралей, які йдуть в обхід України.

Зараз сторони хочуть дочекатися початку вересня, коли заплановані тристоронні перемовини: Україна, ЄС, Росія. Днями цю інформацію підтвердив російський міністр енергетики Олександр Новак. «Ми дочекаємося, коли почнуться тристоронні консультації, коли буде обрано новий уряд і з'являться контрагенти. В цілому ми за те, щоб Україна купувала безпосередньо газ. Ми запропонували нашим колегам продовжити діючий контракт на рік на існуючих умовах», — цитують ЗМІ російського чиновника, наголошуючи на його словах, що існує ймовірність коригування умов, яка є предметом переговорів комерційних компаній.

Данія подарувала 8 місяців

Днями українську позицію підтвердив секретар РНБО Олександр Данилюк: Україна, за його словами, має план на випадок зупинки транзиту російської газу з 1 січня 2020 року. «Було б абсолютно безвідповідально не мати плану «Б», — сказав Данилюк і додав, що після формування нового уряду повинна бути створена група, яка займеться переговорами про підписання нового або продовження існуючого контракту.

На думку чиновника, великої загрози для держави російський демарш у вигляді не підписання контракту не матиме: Україна «виживе» без транзиту російського газу, але потрібно думати і про економічний роз-

Російський газогін «Північний потік-2» — попри всі старання американців — вже «осушуватиме» українську газотранспортну систему.
Фото з сайту theinsider.ua.

виток держави. «Ми проходили через дуже складні виклики. На все є відповідь, просто потрібно завжди думати, як посилювати нашу позицію. Звичайно, ми виживемо. Але це ж не тільки питання виживання, це питання розвитку країни. Тому коли ми говоримо про транзит — це і кошти, які ми отримуємо, і розвиток ГТС, і можливість залучення інвестицій. Це і є розвиток країни», — зазначив секретар РНБО.

На думку ексміністра економіки України Богдана Данилишина, надзвичайно важливим для нашої держави є відтермінування запуску «Північного потоку-2», яке мало відбутися, за планом, у перші дні 2020 року. Зараз, як відомо, запуск відкладено на 8 місяців через послідовну позицію Данії. «Для нас же це означає, що транзитний договір між Україною і Росією буде. Вважаю, що як мінімум рік Росії доведеться поставляти звичні останнім часом обсяги газу через Україну — треба розуміти, що, якщо газопровід Nord Stream-2 буде запущений лише з восьми місячним запізненням, все одно для виходу на роботу на повній потужності піде мало часу. Тому я думаю, що

транзит російського газу через нашу країну в звичайних обсягах буде здійснюватися не менше півтора року після початку 2020 року», — написав Данилишин на своїй сторінці у «Фейсбуці».

Але пуск нового російського газогону не означає, що цей проект не знатиме проблем. На думку Богдана Данилишина, поганий жарт з ним можуть зіграти ухвалені навесні поправки до газової директиви ЄС. «Відтак «Північний потік-2» буде завантажений наполовину, при цьому «Газпром» зобов'язує надати дозвіл прокачувати по ньому газ інших компаній (половина обсягу, що залишилася), та й одноосібне управління проектом заборонено. Це не призведе до зупинки будівництва газопроводу (в нього вкладені близько 6 млрд євро, і ступінь готовності складає 70%), не завадить його експлуатації, але дуже серйозно відсуне терміни окупності проекту», — продовжує експерт.

Згорнути проект, за його словами, не дозволить Німеччина, яка закриває дев'ять діючих атомних блоків, завантажених на 98%, а тому потребує дешевого газу для своєї промисловості.

Знали, але не потурбувалися

Україні ж у такій ситуації доведеться несолодко. Насамперед тому, що ми, як заявив Данилишин, є не суб'єктом, а об'єктом цих «газових» розборок. «У короткостроковому аспекті зрозуміло, що «Газпрому» доведеться укладати договір з «Нафтогазом України» на період після 31 грудня 2019 року — 1,5-2 роки через нашу ГТС доведеться прокачувати 50-65 млрд куб. м. газу, що є річним обсягом. Тому Росія тиснути на Україну, щоб примусити до укладення короткострокового транзитного договору. У цьому ключі — і роздача паспортів жителям Донбасу, і обмеження на поставку різних видів палива. Цілком можливе і військове загострення на Донбасі», — вважає експерт.

Що стосується більш довгострокового аспекту, то, на його думку, до моменту, коли «Північний потік-2» зможе експлуатуватися на проектну потужність, німецькому канцлерові Ангелі Меркель зовсім небагато часу залишиться очолювати ФРН, адже парламентські вибори там пройдуть у вересні 2021 року.

«Не факт, що Меркель також наполегливо відстоюватиме необхідність збереження хоч якогось обсягу транзиту через Україну. І доведеться нам шукати, чим замінити кілька мільярдів доларів, які держбюджет України перестане отримувати після зниження транзиту до мінімальних значень. Мінімальних тому, що взагалі без транзиту в 10-15 млрд куб Росії не обійтись, бо для стабільних поставок газу в Європу необхідно залучення українських підземних газосховищ, — резюмує Богдан Данилишин. — Прикро, що це було зрозуміло кілька років тому: для Путіна є принциповим питання мінімізації транзиту газу через Україну, але ніхто і не думав потурбуватися про цю проблему. Тому 1,5-2 роки, що залишилися, необхідно присвятити пошуку джерела хоча б часткової компенсації». ■

Олег ГАНСЬКИЙ

■ КОЛІЗІЯ РИНКУ

І все-таки вона зростає!..

Після запровадження ринку електроенергії вартість кіловата для промислових споживачів суттєво зросла і стала вищою, ніж у Європі

Сумні прогнози експертів, які говорили про значне підвищення вартості електроенергії після запровадження ринку в його сьогоднішньому вигляді, схоже, починають збуватися. За словами керівника НЕК «Укренерго» Всеволода Ковальчука, після 1 липня тарифи для української промисловості стали на 20–25% вищими, ніж у Європі. Для населення тариф на електрику не змінився.

На думку Ковальчука, зростання цін на електроенергію спричинене трьома складовими: збільшенням цін на електрику як продукт, зростанням «зеленої енергетики» і компенсацією зеленого тарифу. А тому тариф можна тимчасово стримувати, обмеживши на три місяці ціни, за якими продають енергію теплові електростанції та інші учасники ринку, — наголосив Ковальчук, зазначивши, що йдеться про варіант для короткострокового вирішення проблеми.

Для вирішення проблеми на перспективу потрібно змінити діючу систему спеціальних зобов'язань на ринку,

повернувши на ринок НАЕК «Енергоатом». За підрахунками Укренерго, вартість електроенергії для промисловості як товару, без урахування тарифу на передачу і розподіл, становить в середньому 1700 грн/МВт-год, а для населення — 200 грн/МВт-год.

Такої ж думки дотримуються і в Зеккоманді. За словами представника президента України Володимира Зеленського в Кабінеті Міністрів Андрія Геруса, в країні сталося істотне підвищення цін на електроенергію і його немає сенсу заперечувати. «З приводу цього рин-

ку вже висловлювалися металурги... робили заяви представники водоканалів... Очевидно, у нас відбулося суттєве підвищення. Хто на цьому заробив? Думаю, більшість учасників ринку на цьому заробили», — сказав Герус, додавши, що для населення нібито нічого не змінилося, «але це на перший погляд».

«Населення споживає 25%, 75% споживають побутові споживачі, — пояснив Герус. — Відповідно, відбудеться подорожчання товарів і послуг, відбудеться інфляція, і за це заплатитиме населення. Водоканали вже говорять, що

з таким стрибком цін на електроенергію потрібно піднімати тарифи на холодну воду... Зрозуміло, що це потрібно пом'якшувати, це потрібно робити нормально, і ніякі компанії не повинні заробляти надприбутки».

Утім, діючий міністр енергетики Ігор Насалик із цими аргументами не погоджується. «Хочу спростувати інформацію, що ціна на ринку — на добу вперед або ціна на електроенергію в Україні на 20% більша, ніж в європейських країнах. Для цього варто подивитися ціни: Бурштинський острів, частина енергосистеми України, яка інтегрована в європейську енергомережу, ціни там не тільки не зросли, а й істотно знизилися», — сказав він, утім, такі запропоновані запровадити зміни в механізм спеціальних зобов'язань на гуртовому ринку електричної енергії, які дозволять знизити її вартість для великих промислових споживачів. Зміни, на його думку, дозволять великим споживачам електричної енергії, зокрема металургам, феросплавникам та іншим, значно знизити ту ціну, яку вони мають сьогодні. ■

Ліна ТЕСЛЕНКО

Над Сеймом, у «Гетьманській столиці» знову звучатиме українська пісня: у великому концерті біля палацу Розумовського, що відбудеться в батуринському заповіднику 23 серпня, візьмуть участь відомі українські виконавці Христина Соловій, гурти «ОТ VINTA!» і «Антитіла». Цим мистецьким заходом відзначатимемо дві вагомі дати в історії нашої держави: 350-ліття заснування гетьманської резиденції в Батурині та 10-ту річницю з дня відкриття для відвідувачів після масштабної реставрації єдиного гетьманського палацу на теренах України. Напередодні концерту «УМ» поспілкувалася з одним із його учасників Юрієм Журавлем, лідером гурту ОТ VINTA!.

«Ми ніколи не підлаштувалися під публіку»

■ **Юрію, вам доводилося раніше виступати в Батурині?**

— Ні, жодного разу не випало там навіть бути. Ми дуже довго чекали з хлопцями цього концерту і давно хотіли виступити в місті, де творив історію найкращий, на мою думку, гетьман України Іван Мазепа. Це взірць справжнього керівника держави і короля Гетьманщини, тому що він творив нову Україну, і йому це майже вдалося.

Якось проїздом я був у Батурині. Але побачити фортецю тоді не вдалося. Так само не випало побувати там торік, коли ми були на Чернігівщині на мистецькому хуторі Обирок, де жив режисер Леонід Кантер, хоча це й зовсім поряд. Тому їдемо на фестиваль не тільки як виконавці, а й гості, аби нарешті познайомитися з цим визначним історичним місцем. Здорово, що його завдяки зусиллям третього президента України Віктора Ющенка свого часу було піднято з руїн.

■ **Отже, Батурин і вас побачить і почує вперше. Які пісні ви приготували для цього місця?**

— Скажу так: усе буде стандартно. Мене часто питають, чи міняємо ми програму залежно від того, на якому святі і в якій регіоні виступаємо. Але гурт ОТ VINTA! вирізняється своєю чіткою позицією, і ми ніколи не підлаштувалися під публіку, незалежно від того, виступаємо на Західній Україні чи в Криму, перед юною публікою чи старшого віку. Нам, буває, кажуть: «Хлопці, ви ж не будете співати свої аж надто радикальні пісні?». Маючи на увазі «Сімнадцять москалів» або «Давно не гуляла сокира по вулицях міста Москва». «Та, звісно ж, не будемо», — робимо вигляд, що погоджуємося. А потім як увалимо!

«Аби зачепити людину, в продукт треба вкласти працю»

■ **Свого часу ви видали дитячу книжку «Мазепа. Крок до правди» про найвідомішого батуринського гетьмана, зокрема створили для неї чудові ілюстрації. А тексти хто писав?**

— Та я ж сам і писав... Я автор і малюнків, і тексту. На той час я в історії України був не дуже обізнаний. У процесі роботи над книжкою спілкувався і співпрацював з Ольгою Ковалевською (відомий історик, дослідниця постаті гетьмана Мазепа. — Авт.). Ми з нею багато сперечалися. Наприклад, на моїх ілюстраціях була сцена, де козакі заряджають мортиру. Мортира — це штурмова зброя для взяття фортець, а в Батурині ці гармати стояли зверху цитаделі й ними користувалися як оборонною зброєю. Тобто зі стін стріляли по москалях. І от козаків я намалював оголеними до пояса, мускулистими. Мені хотілося показати їх міцними, потужними такими хлопцями. А пані Ольга заперечувала, мовляв, козаки в той час вигляда-

ли зовсім не так. Вони мали бути в головних уборах, вдягнені в однострої, адже це реєстрові козаки. Я сперечався до останнього. Так, мені хотілося десь перебільшити, прикрасити своїх героїв, показати їх справжніми богатирами. Бо коли сам був хлопчиком, то прикладом для мене були дужі чоловіки, від одного вигляду яких тремтіли вороги.

■ **А чому тоді, в 2008 році, вам захотілося звернутися саме до постаті Мазепа?**

— Я якраз був задіяний у проєктах руху «Не будь байдужим» (рух створили задля підтримки і популяризації української мови. — Авт.), в якому, можна сказати, я є співзасновником. Разом з іншими гуртами ми їздили різними областями України, в тому числі східними і південними, та «просували» українську мову, якої там дуже не вистачало. На той час я вже зауважив, що пропадають один за одним українські фестивалі, такі, як «Червона рута», — їх ставало дедалі менше. Тим часом усе активніше працював «руський мір» у Криму: якісь байкерські фестивалі у Севастополі проходили по два рази на рік. І ми мали щось робити на протигагу цьому. До того ж якраз була річниця Полтавської битви і гетьманського повстання. От на цьому тлі й виникла ідея зробити книжку про Мазепу.

Перед тим уже була видана книжка «Як перейти на українську мову» — звичайна брошурка. І ми разом з іншими зірками — Сашком Положинським, Фомотою — ходили й роздавали ці книжки. В когось вони навіть надовго не затримувалися в руках — їх одразу викидали. І я зрозумів: аби зачепити людину, в продукт треба вкласти працю. Навіть брошурка має бути яскравою, оригінальною, класною, захоплюючою. Тому книжку про Мазепу ми вирішили зробити в такому коміксовому варіанті. Завдяки цьому вона, гадаю, й «пішла» в люди.

Вона вийшла 5-тисячним накладом і після презентації в Палаці спорту під час акції руху

«Нам, буває, кажуть: «Хлопці, ви ж не будете співати свої аж надто радикальні пісні?». Маючи на увазі «Сімнадцять москалів» або «Давно не гуляла сокира по вулицях міста Москва». Робимо вигляд, що погоджуємося. А потім як увалимо!»

«Не будь байдужим» швидко розійшлася. Я після того практично вимоловав кілька примірників для українців Канади і Польщі...

■ **Перевидати не плануєте? Я «гортала» ващу книжечку в інтернеті і залюбки купила б таку дітям...**

— Я її згодом перевидав у середині своєї «Карикадурки». Але в планах є перевидати й окремо. Зараз ми з Наталею (дружина Юрія Журавля. — Авт.) робимо великий творчий проєкт під назвою «Знай наших». Ця серія включатиме і кілька

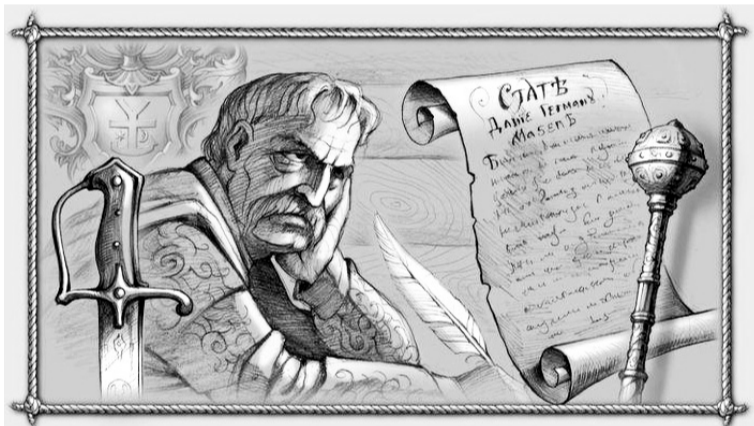
■ **ГЕТЬМАНСЬКІЙ СТОЛИЦІ — 350**

«Я давно хотів побувати там, де творив історію Іван Мазепа»

23 серпня на фестивалі «Viva Батурин» виступить гурт ОТ VINTA!, лідер якого Юрій Журавель свого часу написав і проілюстрував книжку про великого гетьмана

Юрій Журавель.

Іван Мазепа. Ілюстрація до книжки «Мазепа. Крок до правди».

книжок, і мультфільми, і календар, і мобільний додаток, і аудіо- та відеопрограми. І книжечка «Мазепа. Крок до правди», думаю, теж з'явиться в рамках цього проєкту. Більше того, зараз є домовленість із найпатріотичнішим, вважаю, радіо «Армія. FM», де ми будемо представляти рубрику «Знай наших» і щомісяця розповідати про видатних особистостей, які

«Народжений у червні» Володимир В'ятрович у футболці із зображенням Івана Богуна.

цього місяця народилися.

■ **Бачила на вашій сторінці у «Фейсбуці», що в рамках уже згаданого проєкту виготовляється і продається футболки з портретами відомих українців. Як виникла така ідея? І хто з великих українців найкраще, так би мовити, продається?**

— Коли ми це починали, то навіть не очікували що воно настільки круто піде. Зараз у нас чемпіон продавів — це Іван Франко, не тому що він крапций, ніж Святослав, Атіла чи Іван Богуна, а тому, що він — найсвіжіший. Ми щомісяця ви-

даємо нову постать, до якої придумуємо віршик. Франко у нас серпневий: «Народжені в серпні — таланти невичерпні». У вересні буде король Данило з девізом «Сини вересневі — потужні як леви». І в нас уже стільки попередніх замовлень, що їх навіть більше, ніж продано Франка. Припускаю, що король Данило його рекорд легко перевершить. А в жовтні буде хтось інший.

Правда, відчувається, що нам постійно чинять перешкоди, з нами борються — наші з дружиною акаунти у «Фейсбу-

ці» раз по раз блокують. Але навіть попри це ми набираємо обертів, і з кожним новим персонажем продажів усе більше.

«Оцю радянську фігну маємо витратити з окопів»

■ **Ви пишете бойові пісні й реанімуєте старі, повстанські, щоб піднімати дух наших бійців. А як із творчістю на передовій? Що співають солдати, коли війна замовкає?**

— Це дуже сумно. Ми з гуртом ОТ VINTA!з перших днів війни їздили на фронт і навіть започаткували акцію «Гітара для солдата». Ми по всій Україні збирали гітари — можливо, в когось завалилися десь у шафі або висять на стіні без діла, то чому б ці інструменти не віддати хлопцям на фронт, де вони вечорами збиратимуться у шанцях чи бліндажах у колі бойових побратимів і гарною піснею підійматимуть свій бойовий дух, а також дух всієї України. Ми набирали по 15-20 гітар, сідали в бус і валили на фронт. І був перший шок, коли хлопці брали до рук гітару і співали щось на кшталт «Скорей би дембель мой, ребята...». Тобто стару совкову солдатську «лірику». В кращому випадку — щось із афганських пісень. Словом, в окопах звучала вся оця радянська фігна.

Повстанських пісень бійці взагалі не знали. Тому треба спонукати людей створювати нові патріотичні твори, не забуваючи спадщину минулого — ті ж повстанські пісні. Це особливо важливо в часи агресії сусідньої держави, аби показати, що ми самодостатні, що ми сучасні, ми позбулися того радянського спадку, який нас подекуди ще міцно тримає і не дає рухатися вперед.

Добре, що ми в свій час записали жартівливу пісню «З будна» на мотив американської пісні лютчиків, знову ж таки наша пісня «Попереду» користується попитом. Ми часто також виконуємо пісню «Зродились ми», яка вже стала маршем української армії. Дуже прикро, але виходить, що нового потужного матеріалу не з'являється. Це говорить про те, що фестиваліне життя в Україні, як я вже вище казав, зникло. Маю на увазі фестивалі — виробники продукту. Ніхто не продукує композиторів, які творитимуть щось нове. Не виконавців, яких штампують усі оці «Голоси» чи «Х-фактори», де переспівують те, що вже давно було створене. Я це називаю потреблядство.

Ми часто беремо участь у фестивалях на зразок «Пісні, народжені в АТО». Але те, що там виконують, мене, чесно кажучи, дуже дратує, оті якісь бардові пісні віддають совком, мов нафталіном. Часто чую там пісні російською, бо «а какая разніца?». Але заради справедливості скажу: навіть там іноді трапляються намистинки і справжні перлини. І це дуже здорово! ■

■ ТОЧКА НА КАРТІ

Свген РУДЕНКО

Одеська область
(Інтернет-видання «Українська правда»)

До цієї точки на карті складно дістатися навіть із GPS-навігатором. Краще їхати в суху погоду, із запасом їжі, води і у світлий час доби.

Ті, хто багатший, летять сюди на легкомоторному літаку або вертольоті. Колись тут випробували новітнє озброєння СРСР, а зараз відроджують старі традиції пастухів, виноробів і хліборобів унікального Тарутинського степу.

Приблизно за 200 кілометрів від Одеси і за 10 кілометрів від кордону з Молдовою загубився центр етнографічного та зеленого туризму Фрумушика-Нова. Тут зберігають пам'ять про навколишні села, на місці яких після Другої світової організували військовий полігон площею 24,5 тисячі гектарів.

Одне селище німецьких колоністів і чотири молдавські села — Гофнунгсталь, Кантемир, Зурум, Рошія і Фрумушика-Нова — зникли з карти Тарутинського району влітку 1946 року. Людей виселили, а будинки зрівняли з землею танками, влаштували на цих землях стрільбища артилерії.

Фрумушика в перекладі з молдавської означає «Красива». Перша згадка про неї, знайдена в архівах, відноситься до 1813 року. Перед ліквідацією села радянською владою в ньому налічувалося 460 дворів. Найбагатшою у Фрумушиці кінця XIX століття була сім'я молдаван Паларієвих. Розбагатіти Миколі Паларієву, звичайному биндюжнику з Одеського порту, допомогла Кримська війна, на якій він втратив руку. За відданість батьківщині та каліцтво він отримав гроші, на які скупив землі в степу. Відродити пам'ять про своїх предків у 2006 році взявся бізнесмен Олександр Паларієв, власник мережі автозаправних станцій в Одеській області. На місці, де колись жив його рід, Паларієв побудував найбільшу в Європі овечу ферму.

Пізніше тут з'явилося етнопоселення, яке, незважаючи на складнощі з логістикою, відвідують кілька тисяч туристів щорічно.

«Витягуємо буксиром»

До Фрумушики з Одеси 180—220 кілометрів, у залежності від обраного маршруту. Дорога займає понад три години. У минулому подорож сюди була тією же пригодою і займала не менше шести годин. Простіше стало після відкриття в лютому 2019 року оновленої 300-кілометрової траси М15 від обласного центру до прикордонного Рені.

Тепер по ділянці Одеса—Маяки—Сарата їхати одне задоволення.

Складнощі починаються на в'їзді в райцентр Сарата, коли авто повертає вправо, у напрямку до Тарутинської степу. Далі потрібно подолати близько 30 кілометрів по розбитій дорозі, через колишні землі німецьких колоністів і ще кілометрів 15 просто по полях.

— Просимо людей телефонувати нам, — розповідає Олександр Паларієв. — Якщо набрати координати, навігатор неправильно веде. Скидаємо в месенджери детальний маршрут. Супроводжуємо туристів, якщо потрібно. Буває, їдуть напролом, іноді ночують у дорозі. Або застряють під час дощів. Допомогаємо, витягуємо буксиром, ремонтуємо. Всяке буває.

Степова частина шляху в Фрумушиці — найскладніша для водіїв, але найцікавіша для пасажирів.

— Європейці разом з українськими ботаніками та екологами проводили дослідження, — розповідає Паларієв. — Є висновок, що це один з небагатьох типчакowo-ковилкових степів, що збереглися в Європі.

У 2012 році 5 200 гектарів землі оформили як природний ландшафтний заказник районного значення.

Запах полину і червонокнижних трав, журавлі, лелеки і соколи — тут дихається легко і впорядковуються думки. Єдині ознаки цивілізації — пастухи, отари овець та одинокі трактори, що працюють далеко в полях.

Степовий оазис

— Перша лопата будівельників копнула в степу 6 червня 2006 року, — згадує Олександр Паларієв. — Спочатку ми за три роки збудували найбільший у Європі вівчарський комплекс каракульської породи. Потім з'явився винний льох. Ферму стали відвідувати друзі бізнесмена та вівчарі з Європи, Австралії й Нової Зеландії.

— З'явилася потреба у відповідній інфраструктурі, — каже Паларієв. Так

поступово виріс цілий етнокомплекс. Зараз у Фрумушиці-Новій є готель, гостьові будинки, ресторан, басейн і церква. Можна рибалити на штучному водоемі, полювати, стріляти по тарілках, зіграти в міні-гольф і полікуватися у «бджолиному санаторії».

Паларієв встановив вишку для інтернету і зв'язку, провів електролінію, побудував систему водопроводу, каналізації та водоочищення. Сьогодні за роботу та життєдіяльність поселення відповідають від 30 до 70 осіб, залежно від сезону, який офіційно починається 20 квітня, а закінчується 1 грудня.

Обіцянка на мільйони

Через 13 років із початку будівництва комплексу багато хто досі називає Паларієва «божевільним». Сам бізнесмен не хоче говорити на тему, скільки коштувала і коштує йому Фрумушика. У приватній бесіді ті, хто знає Олександра ближче, називають суму в 3-4 мільйони євро.

— Спочатку я рахував витрати, а потім перестав, — посміхається Паларієв. — Тому що страшно було. Якби дружина побачила ці цифри, то мені б стало дуже незручно перед нею.

Навіщо воно йому треба? На це питання Паларієв відповідає, помітно хвилюючись.

— Тут, до ліквідації села, в 1933-му, народився мій батько Паларієв Андрій Діомідович, — ділиться він. — Щоліта, до 16 років, я проводив у цих краях, пас овець. Якось я пообіцяв своєму батькові, що ми прославимо Фрумушику на весь світ. Він пішов із життя у віці 83 років і встиг побачити, як відроджується село.

Чабан-велетень

Свої обіцянки, даної батькові, одеський бізнесмен дотримався. Статуя чабана в бурці і з посохом, яку він встановив у Фрумушиці, ввійшла до Книги рекордів Гіннеса і визнана найвищою у світі. Її висота — 16,43 метра, вага — 1080 тонн. Гігантський чабан, встановлений у Тарутинському степу на знак поваги до місцевих вівчарів, зроблений із лабрадориту, видобутого в Житомирській області. У скільки обійшовся світовий рекорд, бізнесмен теж не каже. На статую пішло 152 кубометри лабрадориту. Така кількість матеріалу коштує до 200 тисяч гривень.

У відродженій Фрумушиці туристів занурюють у побут народів Бессарабії.

Де найвищий

Як у бессарабському степу відродили знищене село

Бізнесмен Олександр Паларієв каже, що давно перестав рахувати витрати на його мрію.

«Ми везли заготовки метр на метр із Житомирської області. Їх обробляли під Одесою, відвозили в степ і тут уже доробляли, — розповідає він. — При будівництві статуї використовували одну з технологій єгипетських пірамід. Жоден кран на таку висоту брили підняти не міг. Спочатку робили насип на 15 метрів. На неї заїхав кран і поступово піднімав частини скульптури до фінішної точки. Потім насип прибрали».

Радянський Стоунхендж

Одне з найбільш вражаючих місць Фрумушики — «Музей пам'яток соцреалізму». Статуї Леніна, Сталіна, Троцького, Горького, Держинського стоять посеред степу, ніби радянський Стоунхендж. На даний момент тут зібрали 130 бовванів.

За словами Олександра Паларієва, більшість пам'ятників він купив іще до декомунізації. На хвилі ленінопаду, що прокотилася Україною після Майдану, зібрав близько п'яти відсотків своєї монументальної колекції.

На питання, чи дорого купити пам'ятник Леніну, бізнесмен відповідає: «Все залежить від розміру, від ситуації. Коли є настрої і зайві гроші, сильно не торгуєшся». Коли в Паларієва запитують, навіщо йому збирати осколки СРСР, одесит розповідає, як виникла ідея.

— У мене добрі стосунки з посольством Литви, — згадує він. — Посол у

2011-му запросив до себе на батьківщину. Повіз мене в парк Грутас.

Один литовець, який займався експортом ягід і грибів, організував цей парк на місці колишнього болота. Вийшов відомий серед туристів музей радянської окупації.

— Я подивився і подумав, що потрібно зробити щось подібне, але не під таким соусом. У нас музей аполітичний. Просто об'єкт для туристів. І ми не помилилися — людям дуже подобається, — зазначає Паларієв.

Плацинди, зама, мітітеї

Відпочинок у Фрумушиці — з молдавським колоритом. Тут можна спробувати біле вино з місцевої виноробні, овечу бринзу, плацинди, баранину, заму, мітітеї та багато того, про що більшість українців навіть і не чули.

Олександр Паларієв, молдованин за своїм корінням, намагається зберегти пам'ять і про інші народності, що населяли ці землі. Для цього він точно відтворив національні хати та подвір'я, після чого Фрумушику стали називати «Бессарабським Пироговом».

— Будинки ми будували за ескізами, — розповідає бізнесмен. — Молдавське подвір'я — за кресленнями мого тата.

Німецьке скопійовано в прилеглому селі Семисотка, де в XIX столітті жили колоністи. Болгарське — в одному з болгарських сіл. Гагаузьке — в Гагаузії, на

Найбільша статуя пастуха потрапила до Книги рекордів Гіннеса в 2017 році.
Фото з сайту pravda.com.ua.

у світі чабан...

У відродженій Фрумушиці занурюють у побут народів Бессарабії.

півдні Молдови. Єврейське — в селі Ламбровка Тарутинського району, яке виникло в 1932 році як єврейська комуна.

«Одразу хочеться випити вина»

У 2017 році у Фрумушиці побували 5 200 туристів. У 2018-му — 5 тисяч. Близько 80—85% мандрівників — одесити.

— Напевно, кілька відсотків — іноземці, — розповідає Паларієв. — В основному, це німці, чий предки жили в Бессарабії.

За словами Олександра Паларієва, щороку туристи стають більш вимогливі до доріг. Хоча багато хто навіть не знає про те, що полегшити шлях можна по новій трасі М15, тому що навігатори продовжують вести в об'їзд, через Затоку та Білгород-Дністровський.

Річ у тім, що після села Маяки, на шляху до Сарате, а потім і до Фрумушики, починається транзитна частина української траси М15, що йде по території Молдови. Вона займає всього сім кілометрів і мінімум турбот.

Щоб проїхати по іншій країні, не потрібен закордонний паспорт. На КПП, на в'їзді в Молдову, українські прикордонники дають водієві талон із часом перетину кордону та кількістю людей у салоні авто. Під час транзиту, який займає кілька хвилин, не можна зупинитися, висаджувати пасажирів або брати когось у салон.

На ще одному КПП, наприкінці тран-

зиту, авто після мінімального контакту з прикордонниками знову в'їжджає на територію України.

Як каже Олександр Паларієв, він сподівається, що рано чи пізно питання з найскладнішою частиною шляху в Фрумушиці, що пролягає по Тарутинському степу, вдасться вирішити.

— Ми вже написали проект. Євросоюз виділив 7 мільйонів гривень. Цього нам вистачило лише на 400 метрів дороги. Ми розуміємо, що в селах Тарутинського району є нагальніші проблеми, ніж дорога на Фрумушику. Будь-які розмови про будівництво дороги сприймають як «бенкет під час чуми». Тому цю проблему намагаємося не педалювати перед районними та обласними властями. Беремо участь у грантових проектах ЄС, — ділиться Паларієв.

Чи є майбутнє у Фрумушики, чи вона залишиться утопією, на яку вже витратили мільйони? На це питання в Олександра Паларієва є оптимістична відповідь: «Мої два сини пишуться цим проектом. Вони вже виконують близько 80% технічної роботи, і в них є плани розвитку Фрумушики».

Грошей Паларієву на свою мрію, схоже, не шкода. Земля предків для нього безцінна.

— Коли виїжджаю з Одеси, як тільки опиняюся в степу, проїжджаю озеро села Введенка, одразу хочеться випити вина, — каже він і впевнено тисне на педаль газу. ■

■ ВЛАСНИЙ ДОСВІД

Європа починається із прибирання сміття

Після трьох років у Нідерландах Ганна Геращенко взялася облаштовувати цивілізоване життя у селі на Харківщині

Ірина КИРПА

Ганна Геращенко переконана, що свою «маленьку Європу» може будувати кожен українець.

Фото з сайту ukrinform.ua.

Село Тернова розташоване на Харківщині, за півсотні метрів від Росії, але це не завадило голові місцевої селищної ради Ганні Геращенко створити там справжній європейський простір та поступово змінювати свідомість людей.

Жінка разом із родиною три роки жила у Нідерландах, де брала участь у екологічних та освітніх проектах. Коли повернулася до рідного села — вирішила балотуватися на місцевих виборах. І перемогла.

Досвід, отриманий за три роки життя за кордоном, допоміг лікарці-педіатру вибитися на провідні позиції в українській глибинці та з успіхом трансформувати не надто привабливі сільські умови у сучасні, комфортніші для життя людей. На вулицях її рідного населеного пункту відразу ж з'явилися контейнери для роздільного збору сміття: під пластик та скло. На необлаштованих пустирях вирости сучасні дитячі майданчики, у селі з'явилися зони з покриттям wi-fi. На вулицях встановили освітлення, а на перехрестях — адресні покажчики, які допомагають зекономити час медиків та рятувальників у екстрених ситуаціях.

— Там, де розруха, — швидко росте й злочинність, тому що це є показником того, що закон у цьому місці не діє, — впевнена мати трьох дітей Ганна Геращенко. — Люди поступово починають це розуміти. Я радю, що прихильників у мене стає все більше й більше.

Жінка зізнається, що на перших порах зіткнулася з труднощами та нерозумінням, коли намагалася привчити людей «жити по-європейськи». Три роки тому вона створила комунальне підприємство з вивезення відходів від кожного будинку. У його штаті працює лише двоє людей, які зуміли ефективно очистити територію села на Харківщині від сміття.

Робочий день голови селищної ради часто починається на стихійному звалищі, у лісі, де вона організувала збір непотребу. Ганна Геращенко пояснює волонтерам, що до різних мішків потрібно збирати пластик, скло та інші побутові відходи.

Доводиться постійно доносити інформацію мешканцям навколишніх сіл, які протягом багатьох років звозять сміття до лісу, як на звалище, що заборонено забруднювати екологічно чисті майданчики.

— Я змушена змінювати не лише реальність навколо себе, а й свідомість людей, тобто ходити по дворах та кожному пояснювати, що не можна ви-

кидати сміття у зеленій зоні. Я вчила довокільох сортувати побутові відходи та викидати його до різних контейнерів, — розповідає Ганна Геращенко. — Тільки кожен третій відразу зрозумів, що це добре, зручно та вигідно. Постійно доводиться розмовляти, переконувати. Веду роз'яснювальну роботу досі та радю щоразу, коли впевнююсь, що людина мене розуміє й підтримує.

Нове підприємство поки що дуже маленьке, має обмежений бюджет та здатне обслуговувати лише населені пункти Введенської селищної ради. Але своїм прикладом доводить, що побудувати «маленьку Європу» можна у будь-якому українському селі, було б бажання.

Окрім КП з роздільного збору сміття, глава місцевої селищної ради Ганна Геращенко за підтримки меценатів створила розвиваючі секції для дітей та долучає підлітків до суспільного життя. При Введенській селищній раді створено кімнату гармонійного розвитку для дітей із яскравими розвивальними іграшками та можливістю для спілкування. «Це краще, аніж дитячий садок, адже моя дитина може отримати психологічну допомогу», — впевнена мама однієї з дівчаток Майя Клизуб.

Буквально за кілька місяців ентузіастам своєї справи вдалося відремонтувати незайняті приміщення сільських будівель часів СРСР, створити там секції робототехніки та боксу для підлітків, а також організувати секцію молодіжного уряду, яка вчить нове покоління свободи слова та демократії.

Голова села Тернова Ганна Геращенко часто радиться зі школярами, яку ідею реалізувати, обговорює з молоддю перспективи життя їхнього рідного краю. На даний час молодіжний уряд села розробляє проект скейт-парку. Тому в центрі їхнього рідного села Тернова вже встановлено майданчик, а скоро там ще з'являться ринг, сцена та гучномовець для місцевого радіо.

— Події на Майдані у 2014 році пройшли через моє серце, я зрозуміла, що від волонтерства потрібно переходити до серйозної роботи, — каже Ганна Геращенко. — Якщо талановиті хлопці побачать, що можуть реалізувати у нас свої таланти, знайти підтримку, то шанси на те, що залишаться тут жити, значно виростуть.

Нині невгамовна голова працює над тим, щоб добитися створення ОТГ у своєму регіоні. За словами Ганни Геращенко, їхня селищна рада на Харківщині складається з п'яти сіл, але об'єднати їх у територіальну громаду поки що не виходить. Це дуже різні за соціальною структурою та розвитком інфраструктури населених пунктів площі.

Загальний бюджет на п'ять сіл не перевищує 200 тисяч доларів, доводиться боротися за податковою, боржниками, знаходити меценатів та привертати волонтерів із різних куточків України.

Ганна Геращенко впевнена, що лише реалізована на практиці реформа децентралізації дає можливість громаді усвідомити, що ані Київ, ані область, ані район — ніхто за тебе не вирішуватиме, як тобі жити на своїй землі. Ця реформа не просто змінює світогляд людей, вона дозволяє побудувати «маленьку Європу» у себе на Батьківщині. ■

Наталія ОСИПЧУК

ПОСТАТЬ

Юрій Липа: Час, коли український народ
посяде достойне місце в Європі, попередуАвтор текстів про Мазепу, Чорноморський басейн, визволення України
і національну ідею за професією був лікарем

У контексті сучасних геополітичних подій, коли Україна опинилася віч-на-віч з російським агресором, філософська трилогія Юрія Липи, чий 75-ті роковини припадають на 20 серпня, набуває особливого значення. Автор праць «Призначення України», «Чорноморська доктрина», «Розподіл Росії» продемонстрував глибокі знання та аналітичні здібності у питаннях бачення ролі та місця України серед інших країн. Юрій Липа — громадський діяч, письменник, публіцист, лікар. Його непересічні таланти варті згадки.

Будуй найбільше — душу...

Юрій Липа народився в Одесі 5 травня 1900 року. Батьком був видатний український письменник, лікар і борець за самостійність України Іван Липа — тарасівець, письменник, лікар, який самовіддано працював заради України. Видавав альманах «Багаття», заснував клуб «Одеська літературна спілка», читав лекції в одеській «Просвіті». Потім був висунутий українською громадою до уряду; працював міністром віросповідань та релігій, в комітеті охорони здоров'я.

За свідченнями сучасників, невтомний Іван Липа ніколи не втрачав віри в Українську державу. Своєму Юрію залишив такий заповіт: «Тобі, сину, одне завдання залишаю: перевершити батька, стати більшим од батька». Батьківський заповіт Юрій виконав, про що свідчить його життєвий шлях.

Початкову освіту майбутній письменник здобув в одеській гімназії №4. Тут же вступив до Новоросійського університету. У 1917 році юнак робить свої перші кроки на літературній ниві — був редактором часопису «Вісник Одеси», писав свої перші брошури: «Союз визволення України», «Королівство Київське за проектом Бісмарка», «Носіть свої відзнаки», «Гетьман Іван Мазепа», що побачили світ у заснованому батьком видавництві «Народний стяг».

Тоді ж, з огляду на загрозу більшовицького перевороту в Одесі, вступає до лав організованої полковником Іваном Луценком та підполковником Всеволодом Зміненком Гайдамацької дивізії, у перший курінь. Пізніше — до куреня Морської піхоти Збройних сил УНР, брав участь у січневих боях з більшовиками на вулицях Одеси. Після того, як до міста увійшли союзні німецько-австрійські та українські частини, Юрій Липа вступив до Познанського університету на медичний факультет. З приїздом Юрія Липи у Познань поживається українське життя. Тоді в університетах Європи вчилися багато воєнків УНР та січових стрільців, які емігрували з України, окупованої більшовиками.

Юрко Наддніпрянець — так називали тоді Юрія Липу — згуртовує навколо себе молоде студентство, засновує братство «Чорноморе» та стає одним з його натхненників. Братчики називали себе комлітонами, носили шапки-мазепинки, віталися словами: «Честь, Україна, товаришів!» Своєрідною заповіддю братчикам є вірш Юрія Липи «Комлітонові чорноморцєві»: «Будуй найбільше — душу; в безсонних ночах архітект узрів, вгадав у каменю пропорцію і міць». Юрій Липа друкувався в галицьких, варшавських, празьких часописах, виходять його статті у «Літературно-науковому віснику». Історіософський філософський талановитий твір — книга «Призначення України» — вийшов друком вперше у 1938 році.

Бути самим собою

Юрій Липа обґрунтовує перспективи України як лідера країн басейну Чорного моря. На той час його думки сприймалися скептично, адже він вважав, що основною віссю для України має бути не Схід—Захід, а Південь—Північ. Бо її дотримувалися ще київські князі, зокрема Ярослав Мудрий, намагаючись побудувати свою державу «від моря до моря». Цей же напрям був визначальним за часів Литовсько-Руської держави, а трохи пізніше «успіх революції Богдана Хмельницького, правдоподобно, був уможливлений підтримкою османів», цебто «опертям на південь».

Геополітична вісь України Південь—Північ дає ключ до розуміння орієнтації її життєвих інтересів. Недаремно все частіше аналізується теорія Липи, аби у сучас-

них умовах допомогти Україні вирватися з економічної залежності від Росії.

У своїй праці «Призначення України» Юрій Липа прагнув синтезувати національну ідею, визначивши її місце у світі, в історії світової цивілізації. Вже сама назва роботи спонукає до творчих пошуків. Автор рішуче ламає традиційні уявлення про українську націю. Висновок письменника лаконічний та актуальний: «Отже, треба бути, ставати самим собою».

Юрій Липа шукав відповіді на питання про сучасні йому ідеї українців, викрикував «безжалісну доктрину ленінізму», що базується на теорії ненависті. Питання українського націоналізму пов'язував з іменами Богдана Хмельницького і Дмитра Донцова. Виступав проти розуміння історії «як мальовничого запального ентузіазму, як наскоку, з пізнішою запластою за це безтурботним життям, своєрідною посадою», пропаявані в цій атмосфері чужинські гасла «не найкращих часів».

Натомість протиставляв український традиціоналізм. «Новітній державний традиціоналізм українців, або, скоріш, легітимізм, може мати в майбутньому велике значення. Усе залежить від того, як довго можуть носії державності всупереч усьому чинити так, як би ця державність існувала далі», — стверджує Юрій Липа. «Бути самим собою», — основна його, геополітика, думка. Він закликав: «Вперед, Україно! В тебе тяжкі стопа! Пожари хат димлять з-під них: ні Росії, ні Європі не зрозуміти синів твоїх...» та наполягає на тому, що «відвічна вісь батьківщини магнетує» до Півдня.

«Не в російського типу орди і не в змеханізованій по-німецьки масі можуть висловити себе українці, лишень у традиційних і міцних групах», — зазначав Юрій Липа. — «Одність, власна релігія, власна висока мораль і відвічні геополітичні підстави — це є величезні заповіді». На думку сучасних дослідників, доктри-

Ні Росії, ні Європі не зрозуміти синів твоїх...»

ну слід розширити і назвати її середземноморською. Тоді вона буде скеровувати зовнішню політичну діяльність не лише значно більшої кількості країн (у порівнянні з чорноморською), а й дозволить урізноманітнити геополітичну поведінку України в цьому південному секторі.

Ліки під ногами

У 1929 році Юрій Липа отримав посаду лікаря у Варшаві. В цей час туди приїхав і уряд УНР на чолі з його президентом в екзилі Андрієм Лівичем. Його дочка, поетеса Наталія Лівичка-Холодна у своїх спогадах згадувала: «Липа не марнував часу. Він був справді надзвичайно працьовитим».

Багатогранний Юрій Липа виявляв себе у багатьох сферах життя. Мешкаючи у Варшаві, Юрій Липа захопився політичними науками і закінчив при Варшавському університеті школу політичних наук. У той самий час захопився лікуванням зіллям. Нині нового прочитання та осмислення потребує його робота «Ліки під ногами», в якій простежено українські традиції лікування травами, вміщено ботанічні описи рослин, пропонується для домашньої аптечки, вказано їх фармакологічну дію.

Юрій Липа пише, як, навчаючись у польському університеті, пильно придивлявся до того, як лікують хворих у медичних закладах. Прагнення оволодіти фахом зіллярства (зелолікування) було в Юрія Липи таким величезним, що він наполегливо прагнув стати студентом польського професора Яна Мушинського. Ос-

Юрій Липа.
Фото з сайту uk.wikipedia.org.

танній поставився до цього іронічно: «Ви знову до мене — майбутнє медичне світило на ім'я Липа?» На що дістав гідну відповідь Юрія: «Прошу шановного професора, але моє прізвище пишеться і читається саме так — Липа...»

На третьому році професор Мушинський прийняв все-таки Юрія Липу на навчання за впертість, а згодом дуже цінував за здібність і працездатність. Підручник для лікарів «Фітогеографія», що вийшов друком польською мовою у Варшаві у 1935 році, містив докладну статтю професора Яна Мушинського. А ще Юрій Липа пригадав свого господаря-залізничника, в якого певний час квартирував. Той, коли слабував, купував якусь зілля, парив, як чай, і так лікувався.

Юрій Липа зацікавився траволікуванням. Корисним стало знайомство з фар-

мацевтом, який добре розумівся на лікарських рослинах. «Одного разу розповів він про те, що йому трапилось, — писав Юрій Липа. — Це було в 1920 році, коли він іще з двома товаришами втікав через білоруські ліси. Там один з них зранився в ногу, була халепа з кровотечею. Не було нічого під рукою. Тоді фармацевт-зелознавець нарвав калиточника в лісі, витиснув сік через полотно, дав напитися раненому, і кровотеча спинилася. «Ви мали ліки — під ногами!» — зауважив Липа. «Ми всі топчемо ліки ногами», — відповів зелознавець, — а шкода, що часто навіть про це не знаємо. Не знають цього, на жаль, і хворі, і лікарі». Здобути знання прислужилися Юрієві Липі, коли йому довелося організувати підпільні курси з підготовки медичних кадрів для УПА.

У вирі боротьби за Україну

Гідна поваги діяльність Юрія Липи, який ставив за мету вивчення політичних та економічних проблем, які мали неодмінно постати перед Україною після здобуття незалежності. У 1940 році Юрій Липа разом із Левом Биховським та Іваном Шовгенівим створюють у Варшаві український Чорноморський інститут. Лише протягом 1940—1942 років вченими було видано понад 40 праць з актуальної тематики. Їхньою мрією було після відновлення Української держави перенести український Чорноморський інститут до Одеси, щоб він став потужним центром наукових досліджень у багатьох галузях. Задля цього Юрій Липа 1942 року приїздив до Одеси, навіть зумів організу-

вати видання декількох наукових збірок. Проте війна перекреслила всі плани.

Тривожне літо 1944 року. Коли радянська окупаційна влада зайняла Львів, Юрій Липа перевозить сім'ю у село Бунів, неподалік від Яворова. Тоді такий відчайдушний крок Липи багатьох знайомих здивував. Мовляв, хіба можна їхати в край, де безчинствує НКВС?! Проте Липа вирішив для себе бути з рідним народом до останку.

Намагався зберігати бадьорість духу, адже поряд була дружина Галина Захаряєвич. Цікавою була історія їхнього знайомства. Юрій працював тоді у Варшаві і вирішив поїхати у відпустку в гори. Раптом його очам відкрилася картина: сидить над рікою дівчина і читає... його власну працю «Призначення України». Звісно, що залишитися байдужим він не зміг. Підійшов, чемно поцікавився, звідки у дівчини ця книжечка. Аби зрозуміти ставлення дівчини до висловлених автором думок, автор почав нещадно критикувати свою роботу. Утім, дівчина рішуче та завзято боронила книжку!..

Що ж, знайомство відбулося, а про автора завзята читачка дізналася з бланка... рецепта. На ньому прочитала написані латинкою ініціали «Доктор Юрій Липа». А вже за місяць відбулося їхнє весілля...

Працюючи лікарем, Юрій Липа організував підпільні курси з підготовки медичних кадрів для УПА, готував тексти листівок та відозв для населення. Ось тут і знадобилися знання доктора Липи з народної медицини та зелолікування! Його нотатки, наче заповіт для прийдешніх поколінь: «Моя медична праця прислужиться нинішнім і прийдешнім поколінням українців. Можливо, покоління, які прийдуть за нами, зуміють розпорядитися нашими надбаннями розумно, з користю для власного здоров'я — як фізичного, так і духовного».

Юрій Липа не брав грошей із хворих, тож люди намагалися віддячити продуктами. Вночі лікар часто залишався у яворівській лікарні, вивчаючи і вишукуючи можливості лікування складних хвороб. Вечорами часто виїжджав в навколишні села для надання допомоги повстанцям. Коли весною 1944 року з Карпат на Яворівщину прибула повстанська сотня «Трембіта», Юрій Липа сказав своєму охоронцеві і санітару Федору Ненеці: «Воєнний фронт наближається до нас. Я, напевно, приймати вдома вже не буду... Тебе чекають в іншому місці». Охоронець пішов до сотні «Трембіта». Згодом до лікаря постукали у вікно: «Докторе Липа, вам необхідно виїхати з Яворова».

«Тут вороги, і там неприятели. Одні й другі вимагають упідлитися. Краще смерті на рідній землі гідно, в боротьбі. Де мої хлопці-повстанці, там і я...» — такими були слова доктора Липи. 19 серпня 1944 року Юрія Липу захопив підрозділ НКВС у селі Іваники Яворівського району, а 20 серпня по-звір'ячому замордували.

Коли його разом з іншими селянами тримали під вартою, він звернувся до одного з хлопців: «Чуєш, дзвони в селі дзвонять, нині люди святять яблука, а нас — як з тобою посвятили?» Про те, що було далі, свідчить спецдонесення НКВС: «22 серпня 1944 року в Бунівському лісі прикордонним загоном затриманий відомий діяч ОУН доктор Юрій Липа. Дорогою до прикордонної комендатури доктор Липа намагався здійснити втечу, під час якої був убитий...» Хоча на той момент підпільного лікаря вже не було серед живих. Як і його батько, Юрій під час наступу більшовицьких військ категорично відмовився залишити рідний край. А заповітом для прийдешніх поколінь можуть бути слова Івана Липи: «Ми свою справу зробили в боротьбі за Україну, а продовжувати її вже наступним поколінням українців». ■

Ніна САСНКО,
засновниця музею «Садиба народного художника України
Олександра Саєнка»

Цього року, 20 серпня, виповнюється 120 років від дня народження українського художника Олександра Саєнка. Нагадаємо, що сторіччя достойника, чиє ім'я внесено до офіційного списку видатних діячів світової культури, відзначали на міжнародному рівні за рішенням Генеральної конференції ЮНЕСКО як пам'ятну дату календаря цієї організації.

Нині до програми відзначення у рамках проекту «Золоте перевесло творчості династії Саєнків» входять художні виставки у музеях Києва, Чернігова, Канева, Харкова, Борзни і кількох європейських країн, урочистий вечір, тематична міжнародна наукова конференція та конкурс на кращий твір, присвячений творчості родини. Проект також передбачає пленер скульпторів на території музею-садиби Олександра Саєнка, видання книг «Пам'ять роду. Епістолярії. 1888–2018» та «Музейні колекції творів династії Саєнків».

Привідкриємо трохи біографії Саєнків, чиє життя переплелось із Кулішами. Вони ж бо не лише знали і шанували видатного діяча в історії української культури Пантелеймона Куліша, зачитувались його творами, а й приятелювали з його дружиною-письменницею Ганною Барвінок. Інакше і не могло бути, адже Ферапонт Петрович Саєнко — батько майбутнього художника Олександра Саєнка належав до прогресивної інтелігенції, майже двадцять років учителював у школах Борзнянського повіту Чернігівської губернії. У цей час зустрівся з Пантелеймоном Кулішем, а згодом очолив Школу садівництва, городництва та бджільництва.

Допомога синові заарештованого сусіди

Смілива і благородна людина Ферапонт Петрович Саєнко учив своїх учнів бути чесними й мужніми, любити свою землю; не лише давав їм професійні знання, а й знайомив з передовими ідеями, що проповідувались у той час, з літературою, яка відтворювала ці ідеї, зокрема творами Тараса Шевченка та Пантелеймона Куліша. За демократичні погляди та участь у повстанських подіях 1905—1906 років був заарештований і засланий царським режимом на Північ — до далекої Пінги Архангельської губернії.

Ферапонт Петрович мав тісні контакти з громадськими діячами Чернігівщини, серед них була Ганна Барвінок, яка щиро шанувала його подвижницьку діяльність на ниві створення Школи садівництва. «Се Бог послав для користі людської нам терплячого працівника, земляка добродія Ферапонта Петровича Саєнка, котрий от зорі до зорі... культивує той сад, що колись був трухлий-похилий...» — писала письменниця 1902 року в оповіданні «Садовнича школа». — Провідінне дало йому духовну та фізичну силу оживити безплідну землю... і зробити таку принадну і корисну людям школу. Багато молоді захоплено до приємної і здорової діяльності, вбачаючи перед собою такого вчителя, що з його

рук усе так, як із води йде».

Ганна Барвінок часто бувала у Школі садівництва у Ферапонта Саєнка та його родині. Коли продала свій відбудований будинок у Мотронівці, спочатку, як згадував Олександр Саєнко, переїхала зі своїми пожитками до садиби Ферапонта Саєнка. Але жила там недовго. Михайло Кочубей запросив її до свого маєтку в Кінашівку. Після арешту Саєнка-старшого опікувалась його дівчиною, особливо найменшим у родині Сашком, який у ранньому дитинстві (ще не було двох років), перехворівши на скарлатину, втратив слух і мову.

Відвідуючи родину Саєнків разом із петербурзьким юристом Петром Ге — сином видатного художника Миколи Ге, Ганна Барвінок помітила у Сашка потяг до малювання. Порадила Мотроні Ілліві віддати сина до Петербурзького імператорського училища для глухонімих. А коли дізналась, що у сім'ї бракує коштів на далеку поїздку, дала гроші, аби Сашко міг отримати освіту.

Упродовж життя Олександр Саєнко був вдячний Ганні Барвінок за її добротність. І коли створювався Художньо-меморіальний музей «Садиба народного художника Олександра Саєнка» у місті Борзна на Чернігівщині, чільне місце в експозиції було відведено двом портретам — Мотрони Саєнко і Ганни Барвінок — двох жінок-українок, які

ЮВІЛЕЙ

Куліш, Барвінок і рисунки

Художник Олександр Саєнко увічнив у роботах весілля відомих сусідів, старшим боярином яких був Тарас Шевченко

вивели майбутнього художника на шлях життєвий і творчий.

У спогадах Олександра Саєнка залишилися враження від відвідин ним музею Пантелеймона Куліша у Кінашівці. «Під час літніх канікул я часто був у приятельки батька, відомої Ганни Барвінок. В її невеличкому музеї пам'яті Куліша я мав можливість копіювати старовинні гравюри відомих майстрів-художників». Цікаво, що для цієї роботи вона давала хлопцеві папір і олівець. А виконаний малюнок залишала собі на згадку. «Ті години, що я працював над копіями в її кімнаті, оздобленій рушниками, буду завжди пам'ятати», — писав Олександр Саєнко.

У мистецькому доробку художника є серія акварелей та рисунків 1938—1947 років, присвячених перебуванню Тараса Шевченка у Мотронівці під час весілля Пантелеймона Куліша та Олександри Білозерської, де він був за старшого боярина («Борзнянським шляхом», «Вийзд Т. Шевченка з Борзни на весілля до хутора Мотронівка», «Садиба Білозерських на хуторі Мотронівка»). У них яскраво відтворено сцени весільного дійства, зустрічі поета з друзями та селянами, а також детально передано інтер'єр будинку родини Білозерських, наповнений творами народного мистецтва. У 1936 році митець вирізьбив погруддя Пантелеймона Куліша з дерева, єдиний скульптурний твір у його доробку, який нині представлено у Музеї Олександра Саєнка.

На святого Пантелеймона — до могили Куліша

Художник постійно відвідував могилу Пантелеймона Куліша, незважаючи на сувору заборону. Про це згадує у своєму листі 1991 року вчитель Олександр Бондарівський: «У роки НЕПу щороку носив картину на панахиду по Паньку Кулішу в х. Мотронівку, бо дійсно 5 чи 4 роки

Олександр Саєнко на тлі своєї вибілки і власноруч інкрустованих соломомою меблів. 1980 р.
Фото з родинного архіву.

сходились тисячі людей з Борзни, навколишніх сіл як Оленівки, Кінашівки й повіту, Ніжина й на високому дерев'яному хресті привіщувалась картина праці Вашого тата «Як волами везли домовину П. О. Куліша».

У бібліотеці родини Саєнків було зібрано майже всі видання творів Пантелеймона Куліша. При створенні циклу «Козаччина» митець активно користувався літературною спадщиною письменника, надихаючись історичними подіями та художніми образами.

Олександр Саєнко, мій батько, виховував мене у глибокій шані до Пантелеймона Куліша і Ганни Барвінок, ділився спогадами про зустрічі з письменницею і його благодійницею, а коли мені виповнилось десять літ, вперше повів у серпневий день на святого Пантелеймона до могили Куліша і Білозерських. Пізніше я прочитала їхні твори. Найбільше враження справив на мене Куліш-поет, його лірико-поетичні обра-

зи, які відтворюють українську ментальність — щирість і романтичність душі. Оповіді «З народних уст» Ганни Барвінок про життя селян, нелегку жіночу долю формували мої уявлення про минуле рідного краю — Борзнянщини та Сіверщини.

Пишаюся тим, що мій рід знав і шанував подружжя Кулішів, вдячна батькові, що зумів зберегти пам'ять і передати мені почуття поваги до великих земляків моїх, їхньої літературної спадщини. Нині долею судилося мені долучитись до утвердження осейних імен у національній культурі — Пантелеймона Куліша, Ганни Барвінок, нині відомого в Україні і світі Олександра Саєнка, а в день вшанування пам'яті видатного українця Пантелеймона Куліша з нагоди 200-річчя від дня народження подарувати твори Олександра Саєнка Музею-заповіднику «Ганнина Пустинь» в Мотронівці й покласти на святі могили квіти — українські соняшки. ■

Сергій ТРИМБАЧ, кінокритик

«Одного разу в Голлівуді» — 9-та стрічка 56-річного кінорежисера Квентіна Тарантіно. 1969 рік, Голлівудські пагорби, де живуть кінозірки. Серед них режисер Роман Поланський і його дружина, актриса Шерон Тейт (Марго Роббі). Поруч них вілла актора Ріка Далтона (Леонардо Ді Капріо), у якого є товариш, він же його дублер по трюках, він же водій Кліфф Бут (Бред Пітт).

Вочевидь 1969-й обрано не випадково — криза великого Голлівуду. І криза Америки, яку той Голлівуд і створив. Бо ким би були Штати без Голлівудських фільмів? Територією без пам'яті, без історії, без міфа, який і є головним продуктом американських фільмів.

І от — криза, яку втілює в собі герой Ді Капріо: був героєм, а став поганцем, доводиться переходити на ролі чорнушних паскудників, і від того Ріку кривдно, до сліз. Він намагається розібратися у собі, одначе талант рефлексій — це не його.

Кліфф (у прекрасному, на мій погляд, виконанні Бреда Пітта), яраз і уособлює той класичний Голлівуд, котрий витягнув колись Гамеріку з прірви початку 1930-х. Кліфф і Шерон Тейт, невідгадані, як відомо, персонаж: Марго Роббі в цій ролі буквально світиться всіма позитивними (у тому числі й еротичними) барвами. Світиться позитивом, яким завжди відзначався Голлівуд, рятуючи націю від депресії і занепаду. Те, що потребуємо і ми нині — в Америці, в Україні...

І от епоха кіногероїв закінчується, на екрані — поганці, «плохиші», убивці й розплінники. Реакція частини суспільства дражлива: «Вас убивати треба за таку Америку...».

Гм, частіше це й про наше сьогоденне телебачення, яке вочевидь заглохло у творенні скурвленого, опу-

ПРОКАТ

Кажемо «Гамеріка» — маємо на увазі Голлівуд

Стартував показ дев'ятої стрічки Квентіна Тарантіно

щеної в кримінал та в інші чорні справи України (а іншої України ніби й не існує).

Один із визначальних епізодів фільму Тарантіно — розмова Ріка з восьмирічною дівчинкою Мірабеллою (Джулія Баттерс), маленькою актрисою. Рік хоче повернути собі той нутряний акторський інстинкт, який ним втрачений. І несподівано бачить, чи відчуває його в от сій дівчинці — такій серйозній, дитині, що розуміє: акторство вимагає тебе усього, а коли ні — тоді то вже не мистецтво.

А от Аль Пачіно зіграв роль продюсера, для якого мистецтво є провідником зла і темряви. Він переконує Ріка грати у всіх цих спагеті-вестернах, де життя зводиться до вічного мордобойного поєдинку. Що і хто переміг тоді — Мірабелла чи той «спагетний» генерал від кіно? Мірабелла, інакше Америка б не вибралась із тих завалів, в які потрапила на рубежі 1960-70-х. Й відтак зворушливо виглядає епізод, в якому дівчинка хвалить Ріка за щойно зіграний епізод — він таки спромігся відшукати у собі приховані доти резерви. Дитина хвалить, а Рік — Рік-Лео Ді Капріо просто плаче у відповідь.

Виконавці головних ролей Бред Пітт та Леонардо Ді Капріо.

Фото надане B&N film distribution.

Не буду переказувати фінал (ще в Каннах, де цього року 21 травня вперше показали фільм на кінофестивалі, Тарантіно просив те не розсекречувати для глядачів), скажу тільки, що тут режисер зіграв в одну популярну нині, і доволі ефективну, гру з коректуванням історії. Кожному з нас так хочеться іноді повернутись

РЕЙТИНГИ І ЗБОРИ

На Rotten Tomatoes фільм оцінили в 7,78/10, «Metacritic» дали 84/100, PostTrak привласнили 4 зірки з 5. Більшість українських глядачів фільм «Одного разу в Голлівуді» характеризує як задовгий. Стрічка повністю зрозуміла тим, хто дуже добре знає навколійно історію американського кінематографа, зокрема, долю актриси Шерон Тейт — дружини режисера Романа Поланського, талановитого емігранта з Польщі.

Згідно з даними Vox Office Mojo, фільм «Одного разу в Голлівуді» в перші вихідні після прем'єри 26 липня у США зібрав в американському прокаті 40 млн. доларів, встановивши рекорд за зборами в перший уїк-енд серед усіх фільмів Квентіна Тарантіно. Світові збори на тепер — понад 160 млн. доларів.

Прем'єра в Україні відбулася 15 серпня. Вікове обмеження 16+, бо багато сленгу зірок Голлівуду і трохи, але дуже кривавих сцен.

у минуле і децю виправити в ньому. І це, судячи з усього, глядачам подобається — українським у тому числі.

...Сидів я у залі київського кінотеатру «Жовтень» і намагався пригадати: коли востаннє бачив кінозал, де б не було жодного вільного місця. В Будинку кіно бачив, але ж то безкоштовно... Ні, не пригадав. Ще на початку 90-х, мабуть.

Тарантіно оповів про те, як важливо, аби кіно служило Добру і Світлу, а не злу і темряві. І не одного разу, а завжди. Не тільки в Америці, а й в Україні, скрізь! ■

■ НА ВЛАСНІ ОЧІ

Юлія КОСИНЬСКА, Олег КРУК
Київ — Бангкок — Луанг-Прабанг

Є такий вислів: «У В'єтнамі рис саджають, у Камбоджі збирають, а в Лаосі слухають, як він росте...» З одного боку, Лаос — «показова» азіяська країна, схожа на сусідні Таїланд, В'єтнам, Бірму чи Камбоджу. І все-таки Лаос особливий. Спокій, неквапливість, доброзичливість, гостинність, затишність — його візитна картка. Іноді здається, що час тут зупинився і нікуди не поспішає... Суміш колоніальної французької культури, буддистських традицій, комуністичних догм і екзотичної природи — усе це Лаос, який можна «гортати», як нову цікаву книгу. Безкінечно. З подивом, користю і насолодою.

Луанг Прабанг — місто-музей

До Луанг Прабанга прилітаємо надвечір. Емблема Visit Laos із зображенням лотоса зустрічає відразу на вході до аеропорту. Торік на державному рівні тривала промо-акція, яка показувала принади країни і заохочувала туристів з інших країн відвідати Лаос. Рік минув — емблеми залишилися. А бажання подорожувати в цьому напрямку в справжніх мандрівників тільки зміцніло. Власне, туристам-гурманам не треба пояснювати, чому всі дороги в Лаосі ведуть до Луанг Прабанга. Бо хоча офіційною столицею країни є В'єттьян, та все ж таки більшість культурних і духовних осередків зосереджені у цьому місті на півночі країни.

Аеропорт Луанг Прабанга нагадує буддистську пагоду. І в цьому є свій підтекст. Луанг Прабанг — місто храмів і монастирів. Понад 30 буддистських святинь для містечка з 50-тисячним населенням — це вражає. Багато з храмів мають поважний вік, кожен — свою родзинку й історичний спадок, а всі разом — протекторат ЮНЕСКО. Від 1995 року Луанг Прабанг — у Списку веселити культурної спадщини.

Луанг Прабанг нагадує музей. Більшість храмів зосереджені на центральній вулиці міста. Йдеш — і очі розбігаються, не знаєш, до якого зайти в першу чергу. Ввійти можна до кожного, навіть якщо ви не збираєтесь молитися Будді. На іноземців тут не зиркають підозріло, але коли вже прийшли у святиню — дотримуйтесь етичних норм: залишайте взуття за порогом і не порушуйте тиші.

Королівський золотий Будда — так лаоською перекладається назва міста. До 1975 року, коли створили Лаоську Народну-Демократичну Республіку, Луанг Прабанг був столицею Королівства Лаос. Монархи пішли, а палац, де мешкали цілі династії представників «блакитної крові», — залишився. Тепер у колишньому королівському палаці — національний історичний музей. Тут зібрані артефакти, що ідентифікують кожен історичний епоху: від часів кхмерів, що населяли ці землі в X столітті, до наших днів.

Навпроти Королівського палацу — храмова гора Пху Сі. Тут також є пагода, де можна спокійно віддатись медитації, і сади зі скульптурними композиціями Будди та його учнів. А з верхівки пагорба розгортається розкішний вид на місто. Заради цих краєвидів туристи долають 329 сходинок на гору. В умовах тропічної спеки це непросто. Але хто зупинить спраглих до нових вражень? Особливо на заході сонця, коли панорама з вершини Пху Сі — найбільш розкішна. Тоді тут ніде ступнути: скрізь туристи з фотокамерами. І на кожному їхньому фото посміхається Будда...

«Звідки прямуєте?»

У Лаосі немає мегаполісів. Кожне місто нагадує радше село — і за атмосферою простоти й неспіху, і з погляду архітектурного стилю. У Луанг Прабангу ми не побачили жодного сучасного будинку, а колишні колоніальні французькі споруди тут перетворили на готелі, ресторани, офіси. І тому таке відчуття, що ти приїхав додому. Дуже популярні ресторани просто неба — демократичні настільки, що ти сам можеш... приготувати собі їжу. Набираєш на свій розсуд і смак морепродукти, зелень, рибу чи м'ясо — і чаклуєш над примусом, який тобі поставлять на стіл. Дуже зручно! На набережній Меконга багато таких ресторанчиків.

Увечері місцем екзотичної трапези для туриста стає також нічний ринок. Лаосці смажать тут рибу, ковбаски, шашлики, готують суп із локшиною — і відразу подають зголомділим. Сервіс — спартанський, але туристам подобається. Можна замовити фруктовий шейк: такі напої в Лаосі дуже смачні і недорогі. Нічний ринок Луанг Прабанга — улюблене місце зустрічі мандрівників і місцевих. Цікаво спостерігати, як центральна вулиця міста змінює декорації просто на очах: звичний рух припиняється, торговці розгортають свої намети, розкладають крам — футболки, світильники, сувеніри — і починають неспішно спілкуватися між собою. Або передивляться новини в телефонах. Таке враження, що задля цього вони й приходять сюди кожного вечора — погомоніти про життя, а не «зіпхнути» товар туристам. Якщо нічого не вдалося продати — не біда. Згорнуть свій барвистий асортимент і повертаються додому. Завтра буде новий день — для чого хвилюватись?

Лаосці взагалі не мають звички нервувати. Вони не підвищують голос на співрозмовника, не сперечаються. Водії машин, що зіштовхнулися на дорозі, вирішують конфлікт спокійними голосами. Лаосці щирі, доброзичливі, простодушні. Між людьми панує мир і добросусідство, а не

«Фальш і нетактовність лаосців відчуває відразу. Можливо, вам не відмовлять у спілкуванні, але душу точно не відкриють. Людність — найбільша чеснота, яку тут цінують».

ворожість і суперництво. Традиційне вітання в Лаосі: «пай сай ма?» — звідки прямуєте. І це не прояв надмірної допитливості, а щира увага до ваших турбот. Фальш і нетактовність лаосців відчуває відразу. І якщо ви вмикаете чванливість при знайомстві — залишитесь із власним горном на самоті. Можливо, вам не відмовлять у спілкуванні, але душу точно не відкриють. Людність — найбільша чеснота, яку тут цінують.

Лаосці — відкриті й привітні люди.
Фото Юлії КОСИНЬСЬКОЇ.

Посмішка Будди

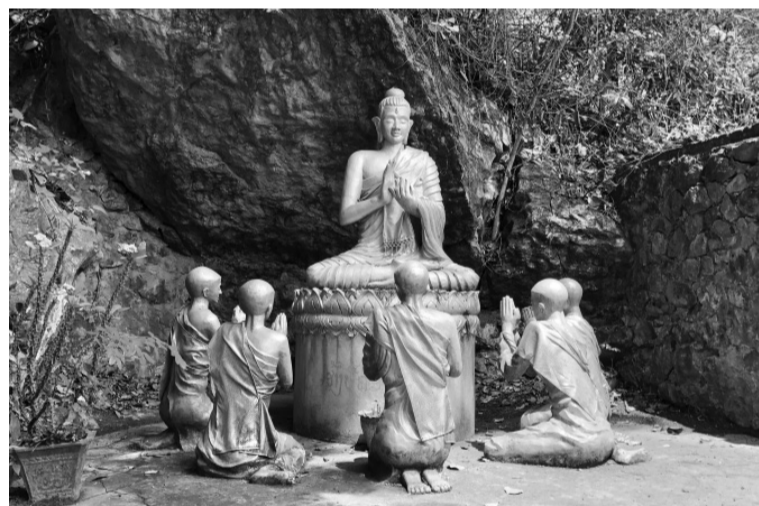
■ ДОВІДКА УМ

Лаоська Народна-Демократична Республіка. Держава в Південно-Східній Азії. Від 1898 до 1953 року належала до Французького Індокитаю. У 1953—1975 роках держава мала статус Королівства Лаос. У 1975 році уряд Лаосу проголосив про перехід до соціалістичного устрою. 2 грудня 1975 року було проголошено Лаоську Народну-Демократичну Республіку. Політичний устрій: президентсько-парламентська республіка. Основу економіки становить аграрне виробництво. Провідна релігія — буддизм.

Самнанг означає щасливий

Такі особливості характеру лаосців формувалися віками, спираючись на заповіді буддизму. Чотири з цих заповідей наш місцевий гід, Самнанг, визначив як основні. Перша — готовність поділитися. Якщо маєш надлишок рису, риби чи фруктів — віддай сусіду, якому цього бракує. Друга заповідь: говорити тільки добре. В розмові не критикуй і тим паче не засуджуй іншого; кажи тільки приємні речі, бесідуй про добре. Допомогай ближньому і бути з ним люб'язним — третій важливий постулат. Якщо не можеш допомогти — підтримай людину ширим співчуттям, не відвертайся. І четверта заповідь: скромність. Не про-

У Лаосі ви можете побувати в найстаріших буддистських храмах, купити слона в Меконгу, нагодувати на світанку монахів і спробувати «віагри» зі смаком кобри

Будда і його учні.

яка кольором нагадує какао. Самнанг розповідає, що впродовж століть Меконг був основною транспортною і життєвою артерією Лаосу. Тут усе залишилося майже так само, як у далекі часи... Молоді рибалки, які вудять рибу зі старих човнів; голі дитляхи, які плескаються на міліні; жінки, які принесли на берег випрану білизну, щоб сполоскати в річці. Вони дивляться на нас зацікавлено, привітно махають руками. І це не «постановочний номер» для туристів. Це Лаос і його щоденне життя.

Меконг коричневий, бо таким є колір ґрунту на його дні. На протилежному боці річки бачимо слонів, які купаються. А на поодиноких пристанях, на дерев'яних помостах стоять люди з парасольками від сонця, очікуючи своєї човни. Слони в Лаосі — основа місцевої екзотики. Тварини живуть у природному середовищі, якщо забажають — приходять у місця, де на них чекають туристи. З'їсти принесений банан чи шматок бамбука? Чому ні? Хоч якась від цих туристів користь...

Лао-лао — лаоська «віагра»

У селищі Сангхай тканину з бамбука прядуть на старовинних верстатах. Просто на вулиці — під здивованими поглядами туристів. Однак це селище на березі Меконга славиться ще одним екзотичним промислом. Тут виробляють самогон із рису. Напій «приправляють» змією, скорпіоном чи коброю: у кожному пляшечку запакуюють екзотичного гада. Прилавки з таким крамом нагадують виставку експонатів зоологічного музею. Туристи нарекли Сангхай селищем самогонників, а місцеву продукцію охоче везуть додому як сувенір. Чи п'ють його вдома? Самнанг каже, що пити лаоський самогон зі зміями не лише варто, а й корисно. Це радше настоянка, аніж звичайний «шнапс». До того ж, настоянка лікувальна. «Особливо корисна для чоловіків, — посміхається наш гід. — Діє, як віагра. Навіть краще!»

Сангхай показує нам невідомі апарати, звідки «віагра» скапує просто до посуду. І запрошує до дегустації. Чоловіки вагаються. Тоді провідник запрошує жінок — скуштувати фруктових лікерів. Місцеві

Водоспад Куанг Сі: розчинитися в красі.

Самогон із кобрами — лаоська «віагра».

Слони — основа місцевої екзотики.

Будди мовчки приймають дари і йдуть далі. Зазвичай це їхній сніданок, частиною якого вони діляться з бідними. Після цього повертаються до своїх монастирів. Ця давня унікальна традиція, що існує лише в Луанг Прабангу, приваблює туристів. Вони також хочуть узяти участь у церемонії, а підприємливі місцеві бабусі тут же поруч продають спеціальні «набори» для годування: клейкий рис і банани. Дехто з туристів намагається замість продуктів подати монахам гроші. Робити цього не можна, бо це порушує традицію. Годування монахів — не інсценізація, а частина їхнього життя.

До буддистських монахів у Лаосі — особливе ставлення. Майже кожен чоловік у цій країні проводить у пагоді від кількох днів до кількох років. Вирушати на службу Будді можна вже в юному віці. Тому серед монахів багато дітей і юнаків. У скрутній ситуації, у важкі хвилини життя кожен може вдягнути помаранчеву тогу і усамітнитися в храмі. Часто трапляється, що люди зрілого віку, відчуваючи, що скоїли вчинок, який суперечить моральним нормам, вирушають на кілька тижнів у монастир для очищення. У Лаосі вважають: це їм зарахують у наступних перевтіленнях... До 1975 року, коли до влади прийшли комуністи, в країні діяв спеціальний королівський указ, який зобов'язував кожного державного службовця відбувати в монастирі п'ятнадцятиденний постриг.

«Сабайді» — добридень, «лаккон» — до побачення. Лаоські слова звучать, як пісня.

У давнину Лаос називали «Королівством мільйона слонів і білих парасольок». У XIV столітті назву змінили. Даремно! Лаос такий і є: містичний, казковий, неймовірний... Лаккон, любий Лаос! Ми повернемося. ■

...А сніданком поділись із монахом

Кожен день на світанку вулиці Луанг Прабанга наповнюються люди в помаранчевих одежах. Це монахи, які виходять зі своїх монастирів і прошують уздовж тротуарів, де на них уже чекають місцеві жителі. Починається ранкове годування монахів. Хідники встеляють домотканими доріжками, на них ставлять кошики з їжею. Переважно це рис і фрукти. Монахи ідуть ланцюжком уздовж тротуару зі спеціальним посудом, що нагадує алюмінієві бідончики з кришкою. До цих посудин монахи і кладуть їжу. Жителі роблять це, опустившись на коліна. Розмовляти з монахами не прийнято. Служителі

це обожнюють. І готові бовтатися в природних басейнах хоч цілий день.

Вода проходить природний фільтр із вапняку і карстових порід, після чого набуває небувалою блакитного кольору. Так пояснюють природознавці. Але романтики шукають іншого пояснення. І піднімаються на гору в пошуках Того, хто лле цю воду на землю. Ми теж піднялися. Але нікого не зустріли — окрім дівчат, які позували для фото, примірюючи роль Мавок. А коли залишали це місце, зустріли чорних гімалайських ведмедів. Біля водоспаду Куанг Сі для них облаштували заповідник, рятуючи від браконьєрів.

Ранкове годування монахів.

собаки ходять поміж прилавками і сонно позирають у наш бік. До речі, в Лаосі навіть собаки не гавкають. Теж буддизм сповідує, напевне.

Алкоголь, до речі, у Лаосі непопулярний. Не знаю, може, й тут «замішане» вчення Будди, але звички відпускати проблеми за склянкою оковитої лаосці не мають. Пиво — найміцніше, що п'ють у цій країні, та й то, за нашими спостереженнями, переважно... туристи. У Лаосі люблять чай (між іншим, місцеві сорти — дуже смачні!) і каву. Є навіть фруктові кави — чудовий лаоський винахід! До такої кави добре смакують печені на вогні... банани. Їх ми теж скуштували в селищі самогонників.

Відпустіть пташку на волю

Інше знакове місце неподалік Луанг Прабанга — печери Пак У. До них найзручніше дістатися Меконгом. Верхня печера — своєрідний храм. До нього ми потрапили під час спільної молитви: схилені в пошані до Будди віряни і полум'я десятків червоних свічок, викладених у формі... свастик. Виявляється, це один із символів буддизму, свого часу поцуплених фашистами. Храм у цій печері був ще до приходу буддизму. Лаосці поклонялися тут духам природи, вірили, що цей храм охороняє Меконг — річку життя.

Дослівно Пак У — печери в гирлі річки. Колись тут полюбляла бувати королівська родина. На початку кожного року лаоські королі молилися в печері за щасливе майбутнє країни.

А в нижній печері зустрічає дивовижна колекція статуєток Будди — із дерева, каменю, металу. Статуєтки належать різним часам і епохам: жителі звозили і продовжують доставляти їх до Пак У з усіх куточків країни. Містичне місце. Стоїш і відчуваєш, як погляди сотень Будд звернені на тебе. Але це добрі погляди.

Біля буддистських храмів у Лаосі можна часто зустріти продавців маленьких пташенят у крихітних клітках. Ви можете купити пташку і випустити її на волю. Давня добра традиція обіцяє: коли зробите так — буде вам щастя.

Водоспади Куанг Сі: занурення в красу

Природні красоти — одна з візиток Лаосу. Гори, джунглі, дивовижні тропічні рослини, яких не доводилося бачити в інших куточках світу... І водоспади. У Лаосі їх багато, проте водоспад Куанг Сі, що за 30 кілометрів від Луанг Прабанга, — особливе місце. Прозора вода відтінку неба, що спадає кількома каскадами з гори, здатна змити вашу втому і забрати неспокій. Туристи це міс-

ТОЧКА НА КАРТІ

Ніредьгаза: не занудьгуєш ні разу

Оздоровитися в термальних басейнах Шошто, подружитися з левом і слоном, зануритися у світ конструкторів Лего — в цьому угорському місті кожен знайде для себе незабутню розвагу

Мирослава КРУК

У сусідній з Україною Угорщині, за 70 кілометрів від кордону, є місто з яскравою назвою — Ніредьгаза. Місто славиться насамперед своїми термальними водами: підлікувати й оздоровити опорно-руховий апарат на угорський курорт приїздить багато людей з різних усюд. Українці теж відкривають для себе цю точку на карті. Особливо приваблює курортна Ніредьгаза родини з дітьми. Власне, діти найчастіше стають «двигунами» таких мандрівок. І це не дивно! Фабрика Лего, де народжуються улюблені дітьми фігурки до конструктора, розташована в Угорщині, неподалік Ніредьгази. Виготовити власноруч конструктор — щось буває цікавіше для малечі? Ось вони й «шттовхають» батьків на екскурсію,

Термальні басейни просто неба — одна з родзинок Ніредьгази. Фото зі сторінки nyiregyhaza.info.hu.

яка передбачає також майстер-клас. Дорослих така гра теж захоплює, бо всі ми діти, незалежно від віку.

Або зоопарк, який 2015 року визнано найкращим у Європі. Тут зібрані найбільш рідкісні тварини світу: на 30 гектарах — понад 5000 видів звірів. А Зелена піраміда, яка є родзинкою зоопарку! І тропічний ліс, і флора та фауна Індійського океану... Шоу тюленів і папуг. А поруч — етнографічний живий село-музей просто неба, де зібрана народна архітектура цілого регіону.

А термальні басейни в Аквапарку Ніредьгази — це втіха й оздоровлення водночас. Світ розваг, де виклик для найсміливіших — коридор із підводними течіями, печерами, водяними завісами та іншими пастками... Для нудьги — жодного шансу. І це найголовніше. ■

Інститут літератури імені Т.Г.Шевченка Національної академії наук України;
Фонд сприяння розвитку мистецтва;
газета «Україна молода»; Центр рейтингових досліджень «Еліт-Профі»

РАША ТУДЕЙ

Завжди гаряча пропозиція:

ліки від стратегічної
недостатності

Костянтин РОДИК

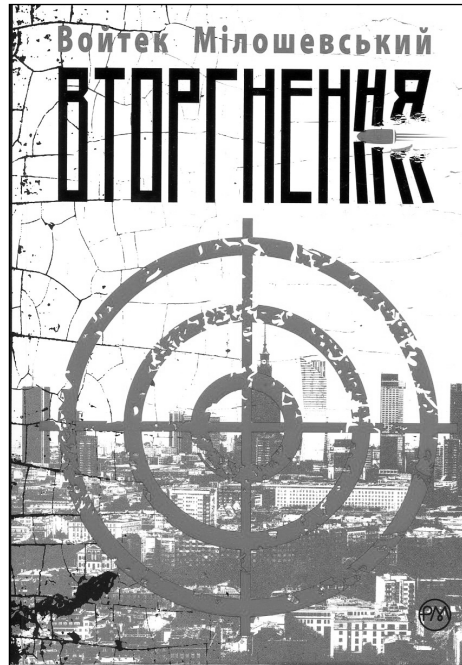
Вінстон Черчілль так описував падіння Польщі у своїх «Спогадах про Другу світову війну» (К.: Видавництво Жупанського, 2018): «За два дні польські військово-повітряні сили були практично знищені. За тиждень німецькі армії глибоко проникли на територію Польщі. Опір усюди був мужній, але марний, і за два тижні польська армія, що номінально налічувала близько двох мільйонів чоловік, припинила існувати як організована сила... Опір Варшави, що був наслідком здебільшого героїзму громадян, виявився безнадійним. Після багатьох днів масових бомбардувань із повітря й обстрілів важкою артилерією, значну частину якої швидко перевезли широкими шляхами з бездіяльного Західного фронту, варшавське радіо припинило грати польський національний гімн, а Гітлер вступив у руїни міста. За місяць усе скінчилося». Цей опис точно змальовує декорації роману сучасного польського прозаїка Войтека Мілошевського «Вторгнення» (К.: Рідна мова, 2018). Лишень на місці німців — росіяни, а замість Гітлера — Путін.

Ходить, звісно, не про «списування» — трагедія 1939-го закарбувалася у польській масовій свідомості візуальною матрицею. А з іншого боку, «фашизм був тінню потворного вирока комунізму», як пише той-таки Черчілль. От дивись сьогодні радянські фільми «про війну» — і ніби правець б'є. Заміни Райх на РФ — і побачиш сьогодні.

Наприклад, щойно дубльовано американо-грузинський фільм «5 днів війни», знятий іще 2011-го, — про вторгнення росіян до Грузії серпнем 2008-го. Усе те саме, що у Черчілля, Мілошевського чи в якомусь «Особожденні». Фільмовий герой, капітан грузинського спецназу — ніби близнюк польського поручника з роману «Вторгнення». В обидвох у бекграунді служба у миротворчих силах; ну і росіяни та супутні їм «відпускники»-найманці — однаково впізнавані, включно з цинічно-тугими бомбардуваннями цивільних об'єктів та кримінального штибу «зачистками».

«Не можна було не бачити, що війна Москви з Тбілісі є ніщо інше, як відтермінований удар по Києву. Злочинно було не вжити заходів», — пише Володимир Горбулін у своїх мемуарах (Мой путь в зазеркальє. — К.: Брайт Букс, 2019). Заходів ніхто в Україні не вживав. Попередженнями топ-експерта демонстративно нехтували. А він ще у першій половині 2000-х, у часи розгону міфу про «братерство», тверезо констатував: «Від Росії віє реальними ризиками... невинуватим шовінізмом... ескалацією конфліктності» (Хроніки передбачень. — Х.: Фоліо, 2017). Напередодні російсько-грузинської війни Горбулін укотре намагався достукатися бодай до інстинкту самозбереження українських державців: «Сьогодні оборонна промисловість України може виробляти озброєння лише в обсязі 5% від необхідного... За будь-яких зусиль армія України в найближчі три-п'ять років буде беззахисною» (там само). Марно.

Хоч Володимир Горбулін завжди був головним двигуном просування України до НАТО, він не надто вірив, що ЄС здатна самотужки «відірватися од власного добробуту» задля гасіння пожеж довкруг Росії — сподівався лише на рішучість Америки, як стрижня Північноатлантичного альян-

су. Коли ж матеріалізувався страшний сон Європи — Росія відтягла частину сусідньої держави за допомоги танків, літаків та кораблів, — невтішні прогнози справдилися. «Про Мюнхенську змову-2 сьогодні і в Європі, і в Україні не говорять тільки ледачий», — написав Володимир Павлович після грузинської трагедії 08.08.08.

А що буде, коли Захід і щодо України так само триматиметься «політики поміркованості, проведення напівзаходів... політики слабацьких поступок, самоприниження та розпродажу» (В. Черчілль)? Коли спробує «купити мир у Європі ціною українських територій» (В. Горбулін)? Ось про це — роман Мілошевського «Вторгнення».

Експозиція: РФ вже окупувала Україну; російські диверсійно-розвідувальні групи збивають смугасті стопці на українсько-польському кордоні. Зсередины Польщу точить московська гібридна інфекція — пропаганда, підкуп високопосадовців, активізація «п'ятої колони» та «корисних ідіотів». Усе, як завжди і всюди, де встромляє свого пальця Москва. Колись іще «мировворець» Чемберлен у хвилину мемуарного протверзіння характеризував політику Росії: «Зосереджується тільки на спробі всіх розсварити» (цитата за спогадами В. Черчілля). Та й Горбулін про те ж: «Образ авторитарної Росії мало змінився в очах Європи від часів Петра, змінилася хіба що реверанси».

Мілошевський вважає, що росіянам завжди усе вдається і сходить з рук, бо вони використовують безвідмовний інструмент масової маніпуляції: «Заздрість... Королева негативних емоцій». Суспільство розшаровується. Мов гриби, наростають олігархи (глитай усеполюського розміру Войнарович чимось нагадує Коломойського); їхні галасливі ставленики в уряді схожі на британських парламентаріїв часів Черчілля — «ті, хто вважає, що мир можна зберегти, вихваляючи його чесноти».

Незалежно мислять одиниці. Й нерідко — то зовсім не поляки. У «Вторгненні» є сумно-кумедний епізод: китайський шпигун протидіє російській агентурі в Польщі і якимось чином нагадує Коломойського; їхні галасливі ставленики в уряді схожі на британських парламентаріїв часів Черчілля — «ті, хто вважає, що мир можна зберегти, вихваляючи його чесноти».

Незалежно мислять одиниці. Й нерідко — то зовсім не поляки. У «Вторгненні» є сумно-кумедний епізод: китайський шпигун протидіє російській агентурі в Польщі і якимось чином нагадує Коломойського; їхні галасливі ставленики в уряді схожі на британських парламентаріїв часів Черчілля — «ті, хто вважає, що мир можна зберегти, вихваляючи його чесноти».

Незалежно мислять одиниці. Й нерідко — то зовсім не поляки. У «Вторгненні» є сумно-кумедний епізод: китайський шпигун протидіє російській агентурі в Польщі і якимось чином нагадує Коломойського; їхні галасливі ставленики в уряді схожі на британських парламентаріїв часів Черчілля — «ті, хто вважає, що мир можна зберегти, вихваляючи його чесноти».

Відтак, Польща спаралізована, як сказав би Горбулін, «генерацією хаосу» і — засліплена, — проминає «кульмінаційний пункт легковірності», за висловом Чер-

чілля. Росіяни уводять війська в Польщу. Далі все трапляється пригломшливо швидко, як і 1939-го. Основна частина тексту роману «Вторгнення» — воєнний бойовик про напівпартизанський спротив. Під літературним оглядом — усе якісно. Хоч, як на мене, деякі українські літератори більш управні у моторошному змальовуванні подібних колізій (Ян Валетов) та панорамному баченні (Юрій Шербак).

До речі, про панорамність. В романі Мілошевського події розгортаються не тільки в Польщі, а й на Близькому Сході. «Коли Путін розбирається в падіннях цін на нафту і з війною в Польщі, — тихо сказав президент Ірану, — я вдарю по Вірменії, Азербайджану і Грузії». Ну, так завжди буває у світі хижаків: наростив м'язи, нагострив кігті — і напад на ватажка. Недаремно Володимир Горбулін вибудовує генетично споріднений ряд країн-пауків: Північна Корея, Іран, Росія.

Завершується «Вторгнення» успішним російським бліцкригом і майже тотальною покорою «мирного населення» по тому. Але ж, як відомо, це ніколи нікого не рятувало. На останніх сторінках — масова депортація поляків до Росії як робочої сили для тамтешньої воєнної економіки.

А на самому початку є такий діалог: «— Ніякої війни не буде, — не надто переконливо махнув рукою. — А як же Україна? — Україна не була у складі НАТО, тож вони могли робити там усе, що хотіли». Усе, що хотіли — зробили і з Польщею, членом оборонного союзу (принагідно згадаймо і талановитий норвезький серіал «Окуповані», що з'явився пару років тому). У «Вторгненні» епізодично фігурує колишній французький очільник Олланд: «Я не ввійду в історію як президент, який утягнув Францію у війну з Путіним». Так-так, знаємо-читали-бачили. Саркозі у Грузії, Чемберлен у Мюнхені. «Ми знали тотальну і абсолютну поразку», — відреагував Черчілль на «умиротворення» Гітлера коштом Чехословаччини. Тоді британський парламент улаштував йому обструкцію. Бо ніхто не хотів зазірати наперед, усіх влаштував «мир» в інтерпретації прем'єра Чемберлена. «Ці пропозиції заспокоїли кожного, хто прагнув бути ошуканим», — додав Черчілль у мемуарах. — Ця битва була програна наперед, ще за кілька років до того, як розпочалася. У 1938 році був добрий шанс на перемогу, коли ще існувала Чехословаччина. У 1936 році не могло бути якогось ефективного опору. У 1933 році припис із Женеви забезпечив би безкровний послух».

«Вторгнення» — антиутопія. Цілком конкретна: оте «анти-» стосується утопії сприйняття Путіна як «одного з» керівників держав. Непередбачуваний, відрізаний, але — один із нас, президентів. Свого часу Черчілль був єдиним у світі політиком, котрий застерігав супроти подібного ставлення до Гітлера. «Гітлер був не лише людиною, яка будь-який крок назустріч автوماتично сприймала як вияв слабкості й боягузтва та запрошення дати копняка. Він був людиною, яка хотіла війни заради

самої війни... Гітлер не був нормальним державцем, а був доволі зловісним видом революціонера... Без Черчілля Гітлер досяг би триумфу», — читаємо у книжці Себастьяна Гаффнера «Черчілль. Біографія» (К.: Видавництво Жупанського, 2019).

Як не чули тоді, так не чують і зараз. Аби вилікувати політикуми від сліпоты, Володимир Горбулін пропонує: «Концепцію «Русского мира», яка де-факто перетворилася на відверто нацистську й шовіністичну, слід заборонити на міжнародному рівні — так само, як свого часу заборонили нацистську. І для людей (або держав), котрі її просувають, мають бути такі самі правові наслідки».

То — перспектива. А тим часом український цирк нікуди не поїхав; «перелік капітуляцій», як би висловився Черчілль, триває. Президент Зе клопочеться про спрощене громадянство для росіян. Якби він читав книжку Горбуліна, то, можливо, зостановився би на констатації: «Значна частина так званої опозиції схвалила захоплення Криму». Отаких співгромадян бракує нинішньому квартирантові Банкової? Вже не кажу про глибиннішу характеристику Горбуліним росіянина: «Чужа, чужедушна культура».

Щойно нова українська влада почала реанімувати «Мінський процес», не маючи ані досвіду, ні, здається, уявлення про дипломатію. А ось резюме людини, яка брала безпосередню участь у тих вимушених переговорах: «Відмова або зведення до мінімуму дипломатичної і зовнішньоекономічної взаємодії з ворожою державою та її сателітами; повне підпорядкування дипломатії Збройним силам та військової пропаганді... У нинішній патовій ситуації Нормандський формат вбачається єдиним прийнятним форматом врегулювання українсько-російського конфлікту». До речі, В. Горбулін написав це ще 2015 року.

У спогадах «Мой путь в зазеркальє» Володимир Горбулін аналізує інтелектуальні джерела та стилістику правління Петра Порошенка. Висновок геть несподіваний для звичного українського політичного дискурсу: «Йому не приступне інакше розуміння світу через саме такі прочитані та непрочитані книжки». Взагалі серйозну літературу — байдуже, художню чи нон-фікшн — Володимир Павлович вважає за «ліки від стратегічної недостатності». Утім людина з книжкою на Печерських пагорбах — річ екзотично-ексклюзивна.

А їм би читати й перечитувати В. Черчілля та Ф. Рузвельта». Бодай Мілошевського. ■

Редактор сторінки
Костянтин Родик
rodyk@meta.ua

Олександр Зінченко
футболіст ФК «Манчестер Сіті»

«Результат не дуже хороший для нас. Але сезон довгий, я майже впевнений, що всі втрачатимуть очки. «Тоттенхем» — хороша команда, у них було три удари, і вони забили двічі».

■ ФУТБОЛ

Мінус один

Україна втратила представника на євроарені: «Маріуполь» поступився нідерландському клубу «АЗ Алкмар»

Оксана ПРОДАНЧУК

Після вильоту київського «Динамо» з Ліги чемпіонів невдачі українських команд не закінчилися. Так, «Маріуполь» був розбитий у Нідерландах. Після мінімальної гостьової перемоги «АЗ Алкмар» у домашньому протистоянні не залишив шансів підопічній команді Бабича — 4:0, і фінальний свисток змусив «приазовців» попрощатися з мріями про Лігу Європи.

«Ми побачили свій рівень. Рівень майстерності суперника відрізняється від нашого, нам є куди прагнути. Помилялися в простих ситуаціях, а суперник ні», — сказав Олександр Бабич після гри.

Також керманіч «Маріуполя» додав, що він із цього матчу багато корисного і тепер буде намагатися застосовувати це і в УПЛ.

До слова, підопічні Олександра Бабича пропустили минулий тур українського чемпіонату, у якому мали зіграти з київським «Динамо». Матч перенесено на вересень за згодою обох сторін, причиною такого рішення став щільний графік у команд, але ж хто знав, що розклад у клубів так раптово змі-

■ ТАБЛО

Українська прем'єр-ліга. 4-й тур.

«Львів» — «Шахтар» — 0:2

Голи: Дентіньйо, 31; Марлос, 37.

«Зоря» — «Олександрія» — 1:2

Голи: Леднев, 88 — Ковалець, 57; 75.

«Олімпік» — «Карпати» — 1:3

Голи: Політило (62, з пенальті) — Гуцуляк, 26,65; Франциско Ді Франко, 42.

«Десна» — «Колос» — 0:0

«Ворскла» — «Дніпро-1» — 1:1

Голи: Коломоєць, 54 — Чичіков, 50.

Турнірна таблиця після чотирьох турів:

1. «Шахтар» Донецьк — 12

2. «Зоря» — 7

3. «Десна» — 7

4. «Колос» К — 7

5. «Динамо» Київ — 6

6. «Олександрія» — 6

7. «Дніпро-1» — 5

8. «Маріуполь» — 4

9. «Ворскла» — 4

10. «Карпати» — 4

11. «Львів» — 3

12. «Олімпік» Д — 0

ніється.

На відміну від своїх колег луганська «Зоря» вдало пододала 3-й кваліфікаційний раунд ЛЕ.

Зоря «летить» до перемоги над ЦСКА.

Фото з сайту piknews.mk.ua.

Після нічиєї на виїзді підопічні Скрипника вдома «дотиснули» болгарський «ЦСКА» і здобули мінімальну перемогу 1:0.

«Банер «Мужики» висів на трибунах, футболісти «Зорі» на це слово заслуговують. Я теж хочу вигравати кожен матч з рахунком 8:0, але грається по рахунку — нам можна було не забивати, щоб пройти далі», — сказав Віктор Скрипник після матчу.

У раунді плей-офф супер-

ником луганської «Зорі» став іспанський «Еспаньол». Перший матч відбудеться 22 серпня. До слова, у ньому Скрипник не зможе розраховувати на орендованого в «Динамо» Назарія Русин. Молодий нападник через вилучення у матчі з ЦСКА не допоможе своїй команді в першому протистоянні з іспанським клубом.

Не так успішно йдуть справи у «Зорі» на внутрішній арені. «Олександрія» на виїз-

ді переграла луганчан з рахунком 2:1. Ця поразка стала першою в чемпіонаті для команди Скрипника. Але попри це «Зоря» зберегла за собою друге місце в турнірній таблиці (у «Динамо» гра в запасі).

Упевненим кроком іде чинний чемпіон країни донецький «Шахтар». Підопічні Луїша Каштру впевнено перемогли «Львів». Після чотирьох зіграних турів гірники — одноосібні лідери турнірної таблиці. ■

■ ФУТБОЛЬНИЙ УІК-ЕНД

Ярмоленко повертається, Лунін — у пошуках ігрової практики

Екс-капітан «Динамо» повернувся на поле після тривалої паузи, а гравець «Реала» пішов у чергову оренду

Олексій ПАВЛИШ

Український захисник «Ман.Сіті» Олександр Зінченко вже третій матч виходить у старті «городян». Після повних поєдинків проти «Ліверпуля» та «Вест Хема» вихованець «Шахтаря» відбів 90 хвилин і у центральній грі другого туру англійської АПЛ проти «Тоттенгема».

Підопічні Гвардіоли двічі виходили вперед, але не зуміли втримати перевагу — нічия 2:2. Що цікаво, «сині» («Ман.Сіті») перервали рекордну серію, вперше не вигравши матч АПЛ, у якому Зінченко вийшов зі старту.

Український футболіст не приховував розчарування: «Результат не дуже хороший для нас. Але сезон довгий, я майже впевнений, що всі втрачатимуть очки. «Тоттенхем» — хороша команда, у них було три удари, і вони забили двічі».

■ ТАБЛО

Англія. Прем'єр-ліга. 2-й тур. «Манчестер Сіті» — «Тоттенхем» — 2:2 (Зінченко («МС») — 90 хв.), «Вест Хем» — «Брайтон» — 1:1 (Ярмоленко («ВХ») — із 77 хв.).

Іспанія. Ла Ліга. 1-й тур. «Бетіс» — «Вальядолід» — 1:2, «Реал Мадрид» — «Сельта» — 3:1, «Атлетик» — «Барселона» — 1:0.

Франція. Ліга 1. 1-й тур. «Ренн» — «ПСЖ» — 2:1, «Нант» — «Марсель» — 0:0, «Ліон» — «Анже» — 6:0.

У кінці поєдинку Зінченко отримав пошкодження — у нього була підозра на травму задньої поверхні бедра, але гри він усе ж завершив.

Більше приводів для радості мав інший український легіонер на Туманному Альбіоні — хавбек «Вест Хема» Андрій Ярмоленко. Екскапітан «Динамо», відновившись після травми, вперше за 10 місяців зіграв у офіційному матчі за «молотів». Ярмоленко вийшов на поле на 77-й хвилині, але не допоміг лондонцям вирвати перемогу у «Брайтона».

Поки без ігрової практики залишається Євген Коноплянка. Німецькому «Шальке» він не потрібен, а трансфер у турецький «Бешикташ» опинився на межі зриву через розбіжності команд у фінансових питаннях.

Із кубкового поєдинку розпочало се-

Ярмоленко вперше за майже рік зіграв в офіційному матчі за «Вест Хем».

Фото з сайту sport.ua.

зон «Лечче» Євгена Шахова — новачок італійської Серії А розгромив «Сапернітану», але українець не потрапив навіть до заявки. Готується до старту в чемпіонаті і «Аталанта» Руслана Малиновського — колишній півзахисник «Генка» отримуватиме ігрові хвилини майже у кожному спарингу.

Після зборів із мадридським «Реалом» не затримався у складі «галактикос» воротар Андрій Лунін. Минулий сезон голкіпер провів в оренді в «Леганесі» (у його активі — лише 7 матчів), а цього разу перейшов в оренду у «Вальядолід». У матчі першого туру Ла Ліги Лунін не грав, залишившись у запасі. Схоже, 20-річний футболіст буде другим голкіпером після ексгравця «Барселони» Жорді Масіпа.

Зазначимо також, що до Іспанії поїхав грати ще один український воротар

— Лані Лтайф. Вихованець донецького «Олімпіка» підписав контракт з «Ейбаром», але спочатку гратиме за резервну команду, що виступає у четвертому дивізіоні.

Тим часом продовжує вражати результативністю форвард бельгійського «Гента» Роман Яремчук — у семи стартових матчах сезону він забив шість м'ячів. Минулого уїк-енду Роман відзначився у поєдинку проти «Остенде». Також на поле виходили Роман Безус (вийшов на заміну в другому таймі) та Ігор Пластун (відіграв усі 90 хвилин). Усі троє отримали виклик до лав національної збірної на вересневі матчі.

А от у форварда «Селтіка» Мар'яна Шведа справи поки йдуть не так добре — він зіграв лише один матч у кваліфікації Ліги чемпіонів, але встиг відзначитися дебютним голом. ■

СІНЕМА

Зупинка на піку слави

Австралійська акторка Кейт Бланшетт вирішила завершити кар'єру

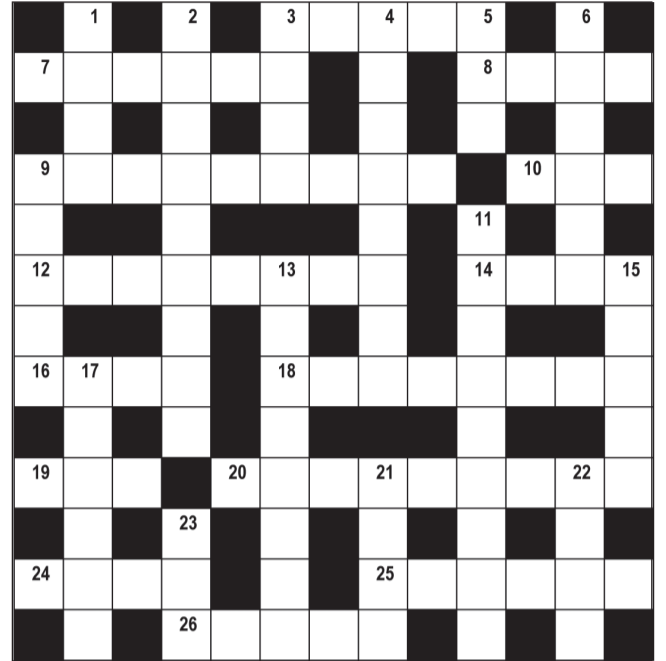
Дара ГАВАРРА

Якщо віддаватися улюбленій справі до кінця, з повною віддачею, то настає так зване «вигорання». Особливо це стосується акторів, лицедіїв, які перевтілюються в інших персон, влізають у їхню шкіру, а потім змушені буквально лікувати свої душі від депресій та емоційних зривів. Щось подібне переживала відома ісландська співачка Біорк після зйомок у фільмі фон Трієра «Та, що танцює у темряві» — зірка взяла дворічний «таймаут», щоб наповнити себе життям, настільки ця трагічна історія спустошила її серце. Щось схоже, мабуть, переживає сьогодні й австралійська актриса Кейт Бланшетт — лауреатка двох «Оскарів», трьох «Золотих глобусів» та премії Гільдії кіноакторів США. Завершивши нещодавно зйомки у фільмі «Куди ти поділась, Бернадетт?», 50-річна зірка повідала світу, що збирається залишити акторську кар'єру: «Мені пора зупинитись. Повністю. Абсолютно. Глядачі цілого світу, подивившись цей фільм, скажуть: «О, так. Прийшов час їй зупинитись». Вибачте, але я спустошена».

Нагадаємо, фільм, про який ідеться, розповідає про жінку, яка не хоче виходити з дому, ненавидить батьків однокласників своєї доньки, а одного разу просто зникає з дому. Тож донька вирушає на пошуки матері.

Сама Кейт Бланшетт також веде досить усамітнений спосіб життя. Для жовтої преси її персона просто прісна й нецікава, адже не дає жодних приводів для пліток та пересудів. Ще в далекому 1997 р. після року знайомства актриса вийшла заміж за сценариста і режисера монтажу Ендрю Аптона — чоловіка, далекого від еталону краси, проте надійного й люблячого. У пари — троє рідних синів, а в 2015-му подружжя удочерило ще й дівчинку. Тож актрисі не доведеться сумувати в добровільних домашніх «застінках». Зрештою, у кожного свій рецепт щастя. ■

Кейт Бланшетт.

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №92

По горизонталі:

3. Гора на околицях Севастополя, за яку в часи Другої світової війни йшли криваві бої. **7.** Родовище алмазів чи місце їх видобування. **8.** Невелике місто у графстві Беркшир, де розташований один із найдавніших і найпрестижніших у Британії коледжів для хлопчиків. **9.** Відомий завойовник і творець Монгольської імперії. **10.** «Чорні брови, карі ..., темні, як нічка, ясні, як день. Ой, ..., ..., дівочі, де ж ви навчилися зводити людей» (романс). **12.** Сучасний японський письменник і перекладач. **14.** Ім'я австралійського актора Гамсворта, тепер уже колишнього чоловіка співачки Майлі Сайрус. **16.** Родина французьких фізиків і хіміків, які відкрили радіоактивність. **18.** Загальні збори членів поважної міжнародної організації. **19.** Вищий аристократичний титул в Британії дворян, які не належать до королівської родини (герцог, маркіз, граф, віконт або барон). **20.** Доба в історії України (друга половина XV—XVIII ст.), коли козаки вели визвольну боротьбу проти шляхетської Польщі та турецько-татарського війська. **24.** Відокремлене поселення для ченців, що бажать вести суворіше, ніж у монастирі, життя. **25.** Державна ідеологія гітлерівської Німеччини. **26.** Відома династія італійських скрипкових майстрів.

По вертикалі:

1. «Хіба ревуть ..., як ясла пов-

ні» — роман Панаса Мирного. **2.** Паперові гроші у царській Росії. **3.** Народна назва християнського свята Преображення Господнього. **4.** Гробниця для фараона. **5.** «... яка місячна, ясна, зоряна. Видно — хоч голки збирай» (українська народна пісня). **6.** Давня назва придорожного готелю в Україні. **9.** Людина, яка їздила в Крим по сіль та інші товари. **11.** Історична київська річка, притока Почайни, яка лишилася в назві вулиці на Подолі. **13.** Представниця скіфського племені жінок-воїнів. **15.** Дрібний осінній напівдощ-напівтуман. **17.** Президент України, який поклав початок відродженню Батурина як туристичного і культурного центру. **21.** Бог вогню в давньоіндійській міфології. **22.** Технічна вишивання. **23.** Американський штат у районі Скелястих гір. ■

Кросворд №90 від 14 серпня

С	Ф	А	Г	Н	У	М	Ц	А	Д	И	К
А	М	А	Е	А	Е	Н					
М	К	Л	Е	П	С	И	Д	Р	А	Я	Я
Б	Р	А	С	А	Е	Р	У	Ж			
У	Р	П	Е	Р	У	Н	М	Н			
К	А	А	М	И	Б	Р	А	Г	А		
А	Р	Г	А	М	А	К	А	Г			
		А	І		Ф	Л	О	Е	М	А	
П	А	Н	О	Р	А	М	А	Д	М	Н	
О	Д	Д	Р	В	О	В	К				
Р	А	Д	Р	Е	Л	І	Н	Е			
У	Е	Л	О	І	Н	Е	Т				
Б	Р	А	Й	Л	Ь	Н	А	Т	У	Р	А

КОНФУЗ

«Копи» переплутали кокаїн із... послідом

Тож прийдеться вибачитися

Варка ВОНСОВИЧ

Вирішивши відвідати бабусю, американський спортсмен — кватербек «Джорджі» Шей Вертс (нагадаємо, кватербек — центральна фігура команди в американському футболі) — перевищив швидкість, за що його й зупинила поліція штату Південна Кароліна. І все б обійшлося попередженням чи там випливанням штрафу, якби пильні «копи» не помі-

тили дивні сліди на одязі спортсмена і на капоті його авто. Їм вдалося, що це можуть бути сліди наркотиків, адже чимало селебрітіз — цих пестунчиків долі — бавляться різними збуджуючими речовинами. Шей всіяко намагався довести правоохоронцям, що це лише... пташиний послід, але ті залишалися невблаганними. Тим паче що експрес-тест двічі (!) показав наявність наркотичних речовин у плямах. Пану Вертсу зачитали його права, а поки він очікував резуль-

татів аналізу на вміст наркотиків, його відсторонили від двох тренувань із командою.

Коли ж через кілька днів експертиза підтвердила слова спортсмена, прокуратурі штату довелося зняти з нього всі звинувачення щодо зберігання наркотиків. Проте спортсмену таки доведеться сплатити штраф — за перевищення швидкості. Залишається лише нез'ясованим питання: то що таке дзьобали пернаті, що тести дали збій? ■

ПОГОДА

21 серпня за прогнозами синоптиків

Київ: невелика хмарність, без опадів. Вітер північно-східний, 3-8 м/с. Температура вночі +15...+17, удень +29...+31.

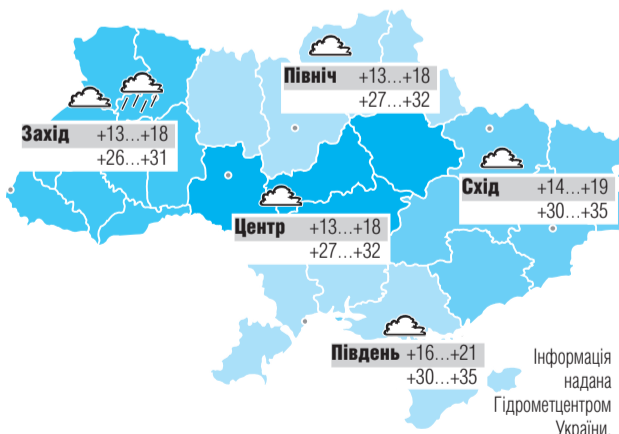
Миргород: без опадів. Уночі +16...+18, удень +29...+31.

Вінниця: без опадів. Уночі +15...+17, удень +29...+31.

Одеса: без опадів. Уночі +18...+20, удень +32...+34.

19 серпня температура води в **Чорному та Азовському морях** становила 22-25 градусів, у **Дніпрі** біля Києва — 20.

Курорти Карпат: мінлива хмарність, місцями короткочасний невеликий дощ. **Трускавець:** уночі +14...+16, удень +27...+29. **Моршин:** уночі +14...+16, удень +27...+29.

ПРИКОЛИ

— Тату, а скажи, всі казки починаються зі слів «Жили-були»?

— Ні, синку. Найкращі казки починаються зі слів «Якщо ви проголосуєте за мене на виборах...»

— Сьомо, ти віриш у любов із першого погляду чи мені пройтися ще раз?

— Ізю, я зроблю тебе сьогодні дуже щасливим.

— Саро, мені тебе дуже не вис- тачатиме.

Кожна жінка мріє, щоб чоловік міг вгадувати її бажання, але при цьому не вмів читати думки.

Ідуть чоловік із дружиною повз аптеку.

— Іване, що означає чарка, яку обвила змія?
— Це твоя мама п'є вино.